

OPINNÄYTETYÖ

Nujerretaan Demokratian Peikot

Peikkoja ja kapeikkoja nujertamalla kohti yhdenvertaisempaa osallisuutta nuorille aikuisille Tuusulassa

Jaana Kellosalmi

Yhteisöpedagogi YAMK

(90 op)

11/2021

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi YAMK

Tekijät: Jaana Kellosalmi

Opinnäytetyön nimi: Nujeretaan Demokratian Peikot. Peikkoja ja kapeikkoja nujertamalla kohti yhdenvertaisempaa osallisuutta nuorille aikuisille Tuusulassa.

Sivumäärä: 42 ja 2 liitesivua

Työn ohjaaja: Katri Otonkorpi-Lehtoranta

Työn tilaaja: Tuusulan kunta

Osallisuuden ja osallistumisen osalta nuoret aikuiset ovat olleet Tuusulassa aliedustettuina. Erilaisia osallisuuden ja osallistumisen tapoja on kehitetty ja kokeiltu, mutta niistä ei ole löytynyt vastausta tähän haasteeseen. Valtakunnallisessakin keskustelussa on tuotu esiin, että nuoret aikuiset sekä äänestäjinä että edustuksellisen demokratian toteuttajina ovat kovin pieni ryhmä, ja tämä on herättänyt huolta. Mikäli heitä ei saada tai oteta paremmin mukaan jää sekä tärkeää tietoa, että paljon asioita näkemättä. Päätöksenteko vääristyy, ja myöskään nuorten aikuisten oikeus osallistua heitä koskevien asioiden valmisteluun ja päättämiseen ei toteudu.

Opinnäytetyössäni kuvaan demokratian edellä kuvaamaani haastetta demokratian kapeikko termin kautta, ja pohdin syitä tähän kapeikkoon ja myös keinoja niiden purkamiseen. Demokratian kapeikot ja erityisesti heikommassa asemassa olevien ihmisryhmien osattomuus ovat teemoja joista yhteiskunnassa on viime vuosina puhuttu paljon, mutta keinoja niiden poistamiseksi ei juuri ole esitetty.

Opinnäytetyössäni kuvaan yhtä matkaa kohti näiden kapeikkojen poistamista. Opinnäytetyöni on tehty tutkimusavusteisena kehittämistyönä, ja sen prosessin aikana käytän erilaisia osallistumisen ja tiedon hankinnan keinoja. Tavoitteena on koko projektin ajan lisätä dialogia eri demokratian osien välillä, ja vahvistaa ymmärrystä siitä millaisia keinoja ja tapoja demokratialle ja sen toteutumiselle on.

Kehittämistyötäni olen tehnyt niin, ettei kehittämiseen osallistuvia nuoria aikuisia voi tunnistaa eivätkä he ole jättäneet minulle mitään tietoaan. Koen että tämä tapa tehdä tutkimusavusteista kehittämistä on erilainen, mutta tällaiseen kehittämistyöhön ainoa oikea. Kehittäminen kohdistuu kuitenkin myös valtaan ja sen rakenteisiin, joten osallistumisen kynnyksiä madalsi ajatus siitä, että sen saattoi tehdä juuri niin kuin itse halusi. Pienimmillään osallistuminen oli viestin kirjoittaminen päättäjille, ja osa nuorista aikuisista panosti paljonkin aikaansa pohtien erilaisia tapoja lähestyä edustuksellisen demokratia rakenteita ja sen takana olevia ihmisiä.

Opinnäytetyöni lopputuloksena syntyi vahva pohja siihen, että demokratian kapeikkoja Tuusulassa voidaan todellisuudessa poistaa. Tällainen systeemin muutos on aina hidasta, ja yhden opinnäytetyön aika ei riitä tuottamaan valmista muutosta. Opinnäytetyöni antaa myös jatkokehittämisehdotuksia sekä Tuusulaan että laajemmin kehittäjille, jotka tällaiseen työhön ovat lähdessä

Asiasanat: osallistuminen, demokratiavaje, osallisuus, nuoret aikuiset

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Master of Humanities, Community Educator

Author: Jaana Kellosalmi

Title: Defeating the Trolls of Democracy. Trolling trolls and Ggaps towards more equal inclusion for young adults in Tuusula

Number of Pages: xx and xx attachment pages

Supervisor: Katri Otonkorpi-Lehtoranta

Commissioned by: Municipality of Tuusula

In terms of inclusion and participation, young adults have been under-represented in Tuusula. Different ways of inclusion and participation have been developed and tested, but no answer has been found to this challenge. Even in the national debate, it has been pointed out, that young adults, both as voters and as implementers of representative democracy, are a very small group, and this has been a cause for concern. If they are not obtained or better involved, both important information and a lot of things will not be seen. Decision-making is distorted, and the right of young adults to take part in the preparation and decision-making of matters concerning them is not realized either.

In my thesis, I describe the challenge of democracy I have described above, through the narrow term of democracy, and I consider the reasons for this narrow gap and also the ways to break them down. The bottlenecks in democracy, and in particular the incompetence of disadvantaged groups, are themes that have been much talked about in society in recent years, but little has been done to eliminate them.

In my thesis, I describe one journey towards the elimination of these bottlenecks. My thesis has been done as research-assisted development work, and during its process I use various means of participation and information acquisition. The aim of the whole project is to increase the dialogue between the different parts of democracy, and to strengthen the understanding of the means and ways to democracy and its realization.

I have done my development work in such a way that the young adults involved in the development cannot be identified and they have not left any information to me. I feel that this way of doing research-assisted development is different, but the only right one for such development work. However, development is also about power and its structures, so the threshold for participation was lowered by the idea that it could be done exactly as it wanted. At its smallest, participation was in writing a message to decision-makers, and some young adults put a lot of time into thinking about different ways to approach the structures of representative democracy and the people behind it.

As a result of my thesis, a strong foundation was created that the bottlenecks of democracy in Tuusula can actually be eliminated. Such a change in the system is always slow, and the time of one thesis is not enough to produce a complete change. My thesis also gives suggestions for further development both to Tuusula and more broadly to developers who are leaving for such work.

Keywords: participation, democratic deficit, inclusion, young adult

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	DEMOKRATIA JA NUORTEN AIKUISTEN OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN	9
	2.1 Demokratian kriisi	9
	2.2 Nuoret aikuiset ja osallisuus.....	11
	2.3 Systeemiajattelu ja kompleksisen pirulliset ongelmat	15
	2.4 Toimintatutkimus lähestymistapana kehittämiselle.....	17
	2.5 Kehittämistyön etiikka	20
3	KEHITTÄMISPROSESSI JA MENETELMÄT	21
	3.1 Demokratian peikkojen kaatajat	21
	3.2 Mikä vituttaa Tuusulassa -kysely	23
	3.3 Dialogi sähköpostin ja sosiaalisen median välityksellä	24
	3.4 Toritapahtuma - Jos ei kuulla huudetaan	27
4	KEHITTÄMISPROSESSIN TULOKSIA.....	30
	4.1 Ongelmat dialogin rakentamisessa - Mitä tehdä, kun kukaan ei vastaa?.....	30
	4.2 Kriittinen reflektio - Mitä tehdään?	31
	4.3 Yhteistyön ituja - Mitä löydettiin?.....	32
	4.4 Aikaansaatu muutos - Mikä muuttui?	32
5	KEHITTÄMISTYÖN JOHTAPÄÄTÖKSET.....	34
	5.1 Suosituksia ja jatkokehittämisen kohtia	34
6	POHDINTA	36
	6.1 Onnistumiset ja kehittämiskohteet.....	36

6.2 Tulokset ja niiden hyödyntäminen.....	37
6.3 Jatkokehitystarpeet.....	38
6.4 Minä kehittäjänä ja kehittäjän rooli	39
LÄHTEET	41

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoitus on kehittää nuorten aikuisten osallisuutta Tuusulassa, sekä tutkia mitkä asiat sitä estävät ja näin luovat demokratiaan kapeikkoja. Nuorten aikuisten osallisuus on sekä Tuusulassa että valtakunnallisesti kovasti keskusteluissa ainakin vaalia edeltävänä aikana, sekä sen jälkeen. Huolipuhetta siitä, etteivät he osallistu päätöksentekoon tai erilaisiin kunnan osallisuuden tapoihin on, mutta ratkaisuja on etsitty enemmän rakenteista kuin nuorista aikuisista käsin. Opinnäytetyöni tavoite on keskittyä osallisuuteen ja demokratian toteutumiseen enemmän nuorten aikuisten näkökulmasta, ja tuoda esiin haasteita ja ratkaisuvaihtoehtoja sille, miten saisimme osallistumisen ja sen mahdollisuudet myös heille sekä houkutteleviksi että päätöksenteon kanssa vuoropuheleviksi.

Nuoret aikuiset ja heidän hyvinvointinsa ja osallisuutensa kehittäminen ovat asioita joiden äärellä työskentelen joka päivä työssäni ohjaamopalvelupäällikkönä. Työhöni kuuluu etsivän nuorisotyön, Ohjaamon ja työpajan johtaminen ja kehittäminen yhdessä eri ammattilaisten kanssa. Erilaisissa keskusteluissa nuorten aikuisten kanssa olen törmännyt usein ajatukseen siitä, että edustuksellisen demokratian muodot ovat kaukaisia ja jollain tavalla vieras ja luotaantyöntävä maailma. Toisaalta taas päättäjien keskusteluissa erityisesti työttömien tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten maailma tuntuu vieraalta ja jotenkin luotaantyöntävältä.

Keskusteluissa näkyy siis puolin ja toisin stereotypioita eri ihmisryhmistä. Osin nämä stereotypiat ovat tiedostettuja, osin taas tiedostamattomia. Tiedostamattomat stereotypiat ilmenevät erityisesti puheessa, jossa ”ne” ovat jotakin muuta kuin ”me”, eli puhe toiseuttaa ja vahvistaa eroa meidän ja muiden välillä. Tällaisen puhe- ja ajattelutavan perustassa on usein myös arvolausta. ”Me” olemme jotenkin parempia. Osaamme enemmän ja ymmärrämme jotakin mitä ”ne” eivät ymmärrä. Tällaista puhetta työssäni kohtaan sekä nuorilta aikuisilta päättäjiä kohtaan, että toisinpäin. (Mustajoki 2021, 92-97)

Tuusulan kunnassa on jo viime valtuustokaudella (2017 - 2021) nostettu strategian tavoitteisiin kuntalaisten osallisuuden kehittäminen. Tänä aikana kuitenkin huomattiin, että uudet tavat luoda osallisuuden mahdollisuuksia eivät lisänneet juurikaan nuorten aikuisten osallistumista. Vuoden 2021 - 2025 kuntastrategian perusta on hyväksytty 4.10. 2021 valtuuston kokouksessa, ja sielläkin osallisuuden kehittäminen on (Tuusulan kunta 2021). Työvälineistä on nostettu tär-

keimmäksi Erätauko-menetelmän. Menetelmän tarkoitus on auttaa luomaan rakentavaa ja kohtaavaa yhteiskunnallista keskustelua. Menetelmässä kohdataan ilman titteleitä ja taustaorganisaatioita, omien kokemusten ja näkemysten kautta. (Erätaukosäätiö, 2019)

Olen itsekin ollut sekä osallistumassa että järjestämässä Erätaukokeskusteluja. Koen menetelmän hyvänä silloin, kun jokainen osallistuja uskaltaa ja haluaa osallistua keskusteluun siten, kuten menetelmän ideana on, vain omana itsenään. Olen kuitenkin huomannut, että nuoria aikuisia näissä keskusteluissa näkyy todella vähän. Vaikka keskustelu olisi turvallinen, on kynnys silti korkea siihen osallistumiseen. Tähän voi olla useita syitä, ja yksi niistä voi liittyä myös juuri edellä kuvattuihin stereotyyppioihin. Tätäkin asiaa on tarkoitus opinnäytetyöni aikana tutkia ja selvittää.

Opinnäytetyöni lähtökohtana on sekä Tuusulan kunnan tahtotila (Tuusulan kuntastrategia 2021 - 2025) saada laajemmin kuntalaisia mukaan, että oma kiinnostukseni maailman muuttamiseen. Maailmanpelastaminen Tuusulan lähtökohdista voi olla suuri tavoite, mutta ajattelen että samanlaisia haasteita eri ryhmien osallisuuden kapeikoista on muuallakin kuin täällä. Työni tarkoitus on löytää, nähdä ja lähteä ratkomaan näitä haasteita ensin täällä ja ensin sen ryhmän kautta jonka parhaiten tunnistan. Juuri kun opinnäytetyöni prosessi oli alkamassa, oli avoinna myös haku Sitra Lab 3 -koulutusohjelmaan. Sen teemana oli sopivasti Demokratian kapeikot. Sitra Lab 3 on tulevaisuuslaboratorio, jossa tarkoituksena on tukea muutoksentekijöitä. Ilokseni löysin kaksi muuta innostunutta kehittäjää Tuusulan kunnasta, ja perustimme tiimin, joka päätti lähteä mukaan Sitran tarjoamaan Sitra Lab 3 koulutuskokonaisuuteen. Sitra Lab on ollut tärkeä osa tätä projektia, joka työnimeksi muovautui Peikko-projekti. (Sitra Lab 3, 2020)

Kuvaan opinnäytetyöstäni sanalla matka. Ajatus kehittämistyön alussa oli lähteä nujertamaan demokratian peikkoja, joiden ajattelin lähinnä liittyvän nuorten aikuisten osaamiseen ja haluan liittyä edustuksellisen demokratian rakenteisiin ja vaikuttaa niihin. Matkan aikana ajatus siitä, mitä nämä kapeikot oikeastaan ovat ja miten niihin voi vaikuttaa on vaihdellut. Mitä enemmän asiaan perehtyi ja kävi erilaisia keskusteluja, huomasin ja opin, että ettei aluksi valitut menetelmät tule toimimaan. Tätä matkaa kuvaan tässä opinnäytetyössä. Matkaa joka on sisältänyt ideoita, pettymyksiä, turhautumista ja jopa vihaa ja innostumista jostain uudesta. Uskon ja toivon, että tämän kuvaaminen rehellisesti ja epäonnistumisineenkin on tärkeä, jotta joku muu voi mahdollisesti välttää näitä karikoita. Toisaalta ajattelen, että ilman näitä vaiheita, ilman näitä sunnanmuutoksia ja rohkeutta heittää suunnitelmat roskeen ja lähteä tekemään jotain uutta, ei tästä kehittämistyöstä olisi tullut näin antoisaa. Toivon, että tämä matkapäiväkirja luo uskoa

muille muutoksentekijöille. Matka ei aina ole helppo eikä se aina sisällä vain kehua ja innostusta. Sitra Lab 3:ssa sekä omalla kehittäjän matkallani olen huomannut, miten tärkeä vertaistuki ja yhteistyö muiden maailmanparantajien kanssa on. On tärkeä myös meille kehittäjille, että ympärillä on erilaisia ihmisiä eri lähtökohdista, joita yhdistää yhteinen tahto kehittää ja muuttaa samaa asiaa. Tässä tapauksessa poistaa demokratian kapeikoita eri ihmisryhmältä. Eri-laiset taustat ja näkemykset luovat myös kehittäjälle varmuutta, ja ovat osaltaan avaamassa omiakin näkemyksiä.

Työni tilaajana toimii Tuusulan kunta. Toiminta sijoittuu ohjaamopalveluihin, joka yksikkönä sijaitsee yhteisten palveluiden toimialueella. Tuusulassa Ohjaamopalvelut tuottavat sekä Ohjaamon, että etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajan palvelut. Ohjaamopalveluiden pääasialliset käyttävät ovat nuoria aikuisia joilla ei juuri sillä hetkellä oli työ- tai opiskelupaikkaa, mutta laajentuneen palveluvalikoimankin kautta on ollut tarkoitus painottaa työtä laajemmin kohde-ryhmälle. On tärkeää, että erilaista apua ja tukea on tarjolla jo siinä vaiheessa, kun nuori aikuinen itse kokee, että keskustelu tai ohjaus yhteistyössä jonkun ammattilaisen kanssa olisi tarpeen. Tästä syystä Ohjaamopalveluissa on panostettu vuosina 2021 erityisesti matalan kynnyksen psykososiaalisen työn kehittämiseen, sekä erilaisten osallisuuden tapojen kehittämiseen yhdessä nuorten aikuisten kanssa. Tuusulan kunnan määrittelyn mukaan kohderyhmä ovat 16 - 29 -vuotiaat nuoret aikuiset. Koska kehittämisen yhtenä alustana käytän ohjaamopalveluita, määrittelen opinnäytetyössäni nuoren aikuisen tämän Tuusulan määrittelyn mukaisesti.

2 DEMOKRATIA JA NUORTEN AIKUISTEN OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN

Osallisuuden otsikon alla on puhuttu jo vuosia nuorten osallisuudesta ja siitä, miten heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon. Toimet joita tähän on tehty, on kuitenkin suunnattu lähinnä alle 18-vuotiaille nuorille. Tähän lienee kaksi syytä. Toinen on se, että alaikäisten osalta lienee ajateltu, ettei heillä ole äänioikeutta, ja että äänioikeus jotenkin sitten avaisi osallisuuden mahdollisuuksia edustuksellisen demokratian kautta. Toinen lienee yleinen haaste nuori-sanatarkoituksesta. Palaan tähän laajemmin, kun määrittelen oman opinnäytetyöni näkökulmasta tätä termiä. Nuori on arkipuheessa yleensä juuri alaikäinen, tiukimmillaan yläkoulussa oleva teini-ikäinen. Tämä nuori -termin moninaisuus ja sen vaikutus sekä palvelurakenteisiin että keskusteluun nuorten mahdollisuuksista on mielestäni todella iso haaste. Oman työni kautta näen esimerkiksi sitä, että osa nuorille suunnatuista palveluista on alle 18-vuotiaille, osa alle 21-vuotiaille ja osa 29 -vuotiaaksi asti käytettävissä. Näillä palveluiden eri määrittelyllä luomme jo tilanteita, jotka haastavat ajatuksen siitä, että nuorilla pitää olla oikeus vaikuttaa heitä koskeviin päätöksiin ja palveluiden kehittämiseen. Mikäli ei ole selkeää mikä palvelu ja milloin heille on tarkoitettu, miten niihin voisi edes vaikuttaa. Tämä haaste kuntien ja tulevien hyvinvointialueiden välillä on nyt jo haaste, ja jos siihen ei lähdetä yhdessä etsimään ratkaisuja, ei pelkkä rakennemuutos tätä haastetta ratkaise.

2.1 Demokratian kriisi

Demokratia-sanatusta on sanoissa demos ja kratia. Demos tarkoittaa kansaa ja kratia valtaa. Näin suomennettuna demokratia tarkoittaa siis kansanvaltaa. Demokratia arkipuheessa käsitteään usein päätöksentekoon liittyvänä terminä, ja vielä kapeammin ajatellaan, että ainoa demokratian muoto olisi edustuksellinen demokratia joka nojaa vahvasti vaalijärjestelmään ja poliittisiin puolueisiin ja liikkeisiin. Kauko Sipponen (2007) tuo artikkelissaan ”Monen monta demokratiaa” (Tiihonen & Harisalo 2007, 11-28) tuo esiin, että tämän käsitteen alla on useita alakäsitteitä, ja että demokratia kansanvaltana ei voi toteutua ilman kansalaisyhteiskuntaa. Kansalaisyhteiskunnalla tarkoitetaan yhteiskunnan vapaan toiminnan turvaamista ja oikeutta osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja oman elinympäristönsä kehittämiseen. Tätä oikeutta määrittää myös Suomen perustuslain §14, jossa määritellään selkeästi, miten julkisen vallan tehtävänä on edistää mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan. Perustuslaki ei tarkemmin

määritä yhteiskunnallista toimintaa vain edustukselliseen demokratiaan ja poliittisiin rakenteisiin kiinnittäväksi, vaan näkee yhteiskunnallisena toimintana ja näin kansan valtana myös kansalaisaktiivisuuden tavat kuten oikeuden osoittaa mieltä tai järjestäytyä. (Suomen perustuslaki, 1999)

Demokratian osallisuuden eriarvoistumisesta on puhuttu jo useita vuosia. Sitran selvityksessä viimeksi vuonna 2020 on todettu, että Suomessa on paljon ihmisiä joita kiinnostaisi osallistua demokraattiseen päätöksentekoon, mikäli se tehtäisi heille helpommaksi. Tämän lisäksi selvityksen kautta tuotiin esiin, että osallistuminen ei itsessään riitä, vaan on tärkeä taata oikea vaikuttavuus. On tärkeä sekä luoda osallisuuden mahdollisuuksia, että taata niille aito kuulluksi tuleminen kokemus. Näin ajateltuna demokratia ja osallisuus ei toteudu, mikäli se ei johda vuoropuheluun tai sen vaikuttavuus jää heikoksi tai kokonaan pois. (Ojajarvi, Tuomisto, Olkkonen & Tikkanen. 2020)

Osallisuuden tunne lisää yksilön hyvinvointia, ja luottamusta yhteiskuntaan. Kääntäen taas on havaittu, että jos yksilön luottamus yhteiskuntaan on muutenkin heikompi, lisää se kokemusta siitä, ettei pysty vaikuttamaan yhteiskunnallisiin asioihin eikä itseä koskevaan päätöksentekoon. Toimeentulon ja koulutuksen merkitys yhteiskunnallisessa osallisuudessa on merkittävä. Samaan aikaan on lisätty erilaisia osallistumisen mahdollisuuksia, mutta ne ovat jääneet perinteisen edustuksellisen demokratian ulkopuolelle, tai ainakin niiden vaikutus siihen ei ole ollut kovinkaan merkittävä. Näin ajateltuna varsinaisia uudistuksia demokratian rakenteisiin tai kansanvaltaan ei ole oikeastaan tehty. Kunnallislaki mahdollistaa kunnille hyvinkin vapaat mahdollisuudet kehittää osallisuutta ja erilaisia osallisuuden mahdollisuuksia. Se, miten kunnat tätä mahdollisuutta ovat käyttäneet, vaihtelee paljon kuntien välillä. Käyttäjädemokratian käyttäminen palveluiden kehittämisessä on esimerkiksi tapa, jota ei laajasti käytetä, vaikka sen kautta voitaisi taata edustuksellista demokratiaa nopeampi ja vaikuttavampi osallistumisen mahdollisuus juuri heille, jotka ovat sen palvelun käyttäjiä ja tätä kautta sen asiantuntijoita. (Hyssälä & Backman 2018)

Pasi Mäenpää ja Maija Faehnle kuvaavat laajentuvan demokratian yhtenä muotona tekemisen demokratiaa. Tekemisen demokratia on ajatus, joka yhdistää demokratiaa ja kansalaisten omaa toimintaa, jota voidaan kutsua myös aktivismiksi. Tekemisen demokratia on tekemistä, joka lähtee ihmisten omasta tarpeesta vaikuttaa, tai tehdä jotain omaan lähiympäristöönsä liittyvää. Tällainen tekeminen lähtee oma-aloitteisuudesta, eikä niinkään osallistamisen tai osallistu-

misen ajatuksesta, joka lähtee niistä rakenteista joihin halutaan vaikuttaa. Tekemisen demokratian ajatukseen liittyy se, että enemmänkin lähdetään itse tekemään muutosta kuin ajatellaan että muutos tapahtuisi vaikuttamalla johonkin toiseen joka muutoksen voisi tehdä. (Mäenpää ja Fraehnle 2021, 247 -252).

Tekemisen demokratia ei ole haastamassa edustuksellista demokratiaa vaan toimii sen rinnalla ikäänkuin täydentäen ja tuottaen lisäarvoa. Toki tällainen toiminta myös haastaa edustuksellisen demokratian, jonka pitää antaa tilaa, ja luoda yhteisen keskustelun paikkoja tämän tyyppiselle toiminnalle. Parhaimmillaan tällainen toiminta kirittää edustuksellista demokratiaa, ja avaa uusia tapoja toimia myös sille. Tällainen tekemisen demokratia kattaa myös ajatuksen vaikka joukkoistamisesta. Ajatuksen siitä, että erilaiset ihmiset yhdessä ratkomassa jotakin haastetta on toimivampi, kuin se joku tietty taho systeemin näkökulmasta lähtee sitä ratkaisemaan. Joukkoistaminenkin demokratian muotona voidaan nähdä täydellisenä vasta, kun joukon haaste jota lähdetään ratkomaan ei tule olemassa olevista rakenteista, vaan heistä itsestään. (Mäenpää ja Fraehnle 2021, 247 -252).

Opinnäytetyössäni käytän demokratia-sanaa sen laajassa merkityksessä ja kehittämistyöni on avartanut paljon myös omaa käsitystäni demokratiasta ja sen moninaisuudesta. Ihan kehittämistyön aluksi itsekkin ajattelin kapeasti niin, että kehittämistyön tarkoitus olisi tukea erilaisia ihmisiä osaksi juuri sen edustuksellisen demokratian rakenteita. Mitä pidemmälle kehittämistyö eteni, sitä enemmän aloin kritisoida omaakin ajattelua. Kysyin useaan kertaan itseltäni, onko tosiaan tarkoituksenmukaista yrittää tukea rakennetta joka ei tällaisena ole toimiva? Matkan varrella tulin yhä vahvemmin siihen tulokseen, ettei se voi olla kehittämistyöni tarkoitus. Enemmänkin tarkoitus tulee olla avata itselle, rakenteille jossa toimin sekä nuorille aikuisille sitä, että demokratia on kansanvaltaa ja sen käyttämiseen on laajasti erilaisia mahdollisuuksia. Osa mahdollisuuksista on jo olemassa, ja osa kehittyy vain, jos me laajasti annamme sille tilaa ja mahdollisuuksia kehittyä.

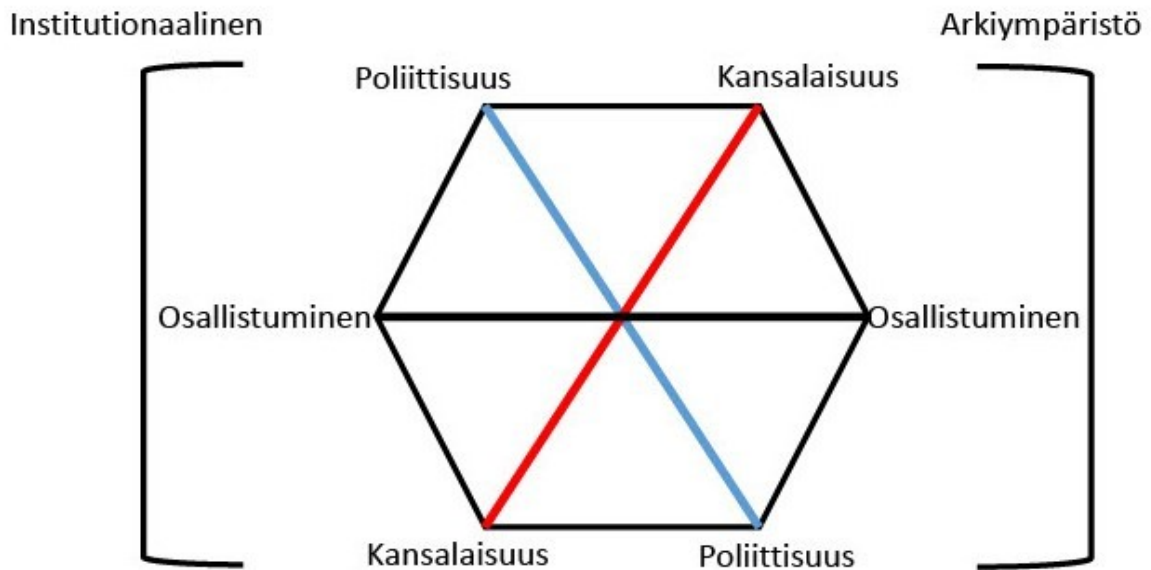
2.2 Nuoret aikuiset ja osallisuus

Nuori ja nuori aikuinen ovat käsitteitä joita eri valtioissa määritellään hyvin eri tavoin. Suomessa nuorisolain mukaan nuori on alle 29-vuotias ja sen mukaan nuorisotyötä on tämän ikäryhmän kanssa tehtävä työ, joka tukee heidän kasvuaan, itsenäistymistään ja osallisuuttaan.

Laki myös määrittää, että kuntien tehtävänä on nuorisotyö ja nuorisopolitiikka. Tällä tarkoitetaan sekä mahdollisuuksien luomista nuorisotyölle ja nuorisotoiminnalle, nuorille suunnattujen palveluiden järjestämistä sekä nuorten kansalaistoiminnan tukemista (Nuorisolaki, 2016).

Nuori aikuinen ei ole vakiintunut käsite, mutta käytän sitä itse erottaakseni kohderyhmän nuorisolain laajasta (0 - 29 -vuotta) ikäjakaumasta. Ohjaamotoiminnassa valtakunnallisesti kohderyhmä määritellään 15 - 29 -vuotiaiksi ja se painottuu erilaisten nivelvaiheiden tukeen ja koulutukseen ja työhön kiinnittymisen tukemiseen. (Kohtaamo, 2020). Työ- ja elinkeinoministeriön, Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön yhteisesti määrittelemissä periaatteissa määritellään yhdeksi Ohjaamon tavoitteeksi nuoren osallisuuden lisääminen. Osallisuus tässä tarkoittaa osallisuutta omaan elämään, mahdollisuutta osallistua oman tilanteen arviointiin ja palveluohjaukseen sekä kykyä suunnitella omaa tulevaisuuttaan. Nuorten pitää olla mukana myös toiminnan kehittämisessä käyttäjädemokratian ajatuksen mukaisesti, ja nuorten tilanteesta saatuja tietoja tulee pyrkiä toimittamaan paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti käytettäväksi myös päätöksenteon tukena. (Ohjaamon periaatteet, 2020)

Lähdin luomaan teoreettista pohjaa nuorten aikuisten osallisuudelle Elina Stenvallin vuonna 2018 väitöstutkimuksessaan (Yhteiskunnallinen osallisuus ja toimijuus: Lasten osallistuminen, kansalaisuus ja poliittisuus arjen käytäntöinä) esittelemään Yhteiskunnallistumisen kuusikulman kautta. Hänen tutkimuksensa kohdistui lapsiin, mutta tämä kuvio ja sen pohjalla oleva ajatus antoi hyvän pohjan pohtia asiaa myös nuorten aikuisten näkökulmasta.

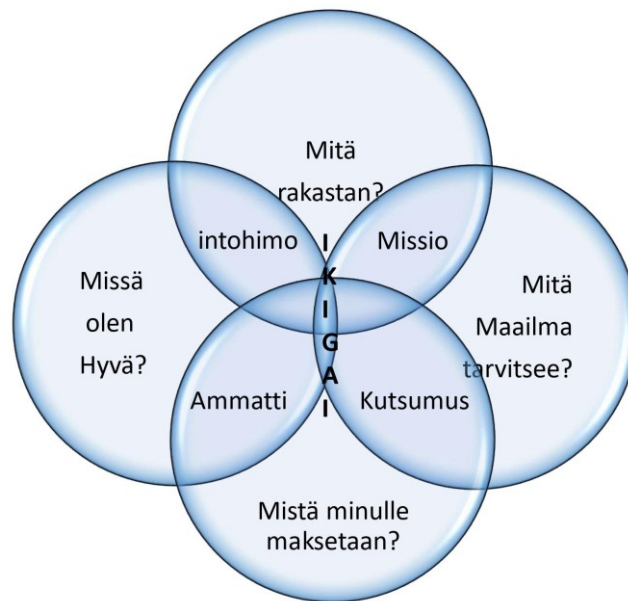
Kuva 1. Yhteiskunnalliseen toimijuuteen kiinnittävät ulottuvuudet kuusiokulmana kuvattuna Stenvallin mukaan (2018)

Stenvallin ”yhteiskunnallistumisen kuusiokulma” kuvaa yhteiskunnallisen toiminnan erilaisia ulottuvuuksia. Hän jaottelee nämä ulottuvuudet karkeasti kahteen. Toisessa eli institutionaalissa on ne, jotka lapset kokevat heille muiden olettamiksi, toivomiksi tai järjestämiksi. Tällaisia olivat tutkimuksessa esimerkiksi oppilaskuntatoiminta, koululuokka tai maailmanpolitiikka. Toisessa eli arkiympäristöissä ovat ne, jotka lapset kokevat itse löytäneensä tai tunnistaneensa, ja jotka he kokivat merkittävänä. Tällaisina tutkimuksessa nousee esiin peliyhteisöt, ystävät ja asenteet suhteessa itselle tärkeisiin asioihin kuten lemmikkieläimiin. Näin ajateltuna institutionaaliset osallistumisen tavat olivat enemmän annettuja ja sellaisia joihin lapset itse eivät kokee voivansa vaikuttaa, kun taas arkiset sisältävät tunteen vaikuttamisen ja osallisuuden mahdollisuudesta. (Stenvall, 2018)

Itse näen tässä mallissa yhteisen oivalluksen siemenen. Paljonhan on juuri pohdittu nuorten aikuisten osallisuudessa kysymystä ”miksi he eivät osallistu meidän luomiin iltoihin / osallistavaan budjettiin tai kyselyihin” kun kysymyksen pitäisi varmaan enemmän olla se, että ”Kuinka paljon me annamme heille mahdollisuuksia itse löytää ja luoda osallisuuden tapoja itselleen tärkeissä asioissa?”

Alla oleva kuva on teoksesta ”Johda merkitystä” (Aaltonen, Ahonen, Sahimaa 2020, s. 113.) Teoksessa esitetään useita teorioita merkitykseen ja siihen, miten sitä voi johtaa yksilöissä ja

yhteisöissä, jotta työstä ja sen tekemisestä saa myös omaa jaksamista ja hyvinvointia tukevia asioita. Alla oleva ikigain valitsin tähän siksi, että minusta se kuvaa hyvin sekä kehittämistyötä, että nuorten osallisuuden vahvistamisen taustalla olevia tarpeita. Ikigai on vapaasti käännettynä elämisen iloa tai syytä olemassaoloon. Iki tarkoittaa elämää ja gai toiveiden toteutumista. (Aaltonen & Ahonen & Sahimaa 2020)

Kuva 2. Ikigai

Nuorten osallisuuden vahvistaminen Stenvallin väitöstutkimuksen mukaan (Stenvall, 2018) sekä ikigai-filosofian mukaan pohjaa merkityksellisyyteen, sekä siihen miten omat kiinnostuksenkohteet, arvot ja intohimo voidaan yhdistää. Tämä osallisuuden näkökulmasta tarkoittaa niin asioita mihin halutaan osallistua, sekä se kenen kanssa ja millaisin keinoin osallisuus voisi toteutua. Näin ajateltuna osallisuuteen liittyy päätöksenteko-osallisuuden lisäksi, osallisuus yhteisöön jossa on samalla tavalla ajattelevia ihmisiä, sekä yhteinen tahtotila muuttaa tai kehittää jotakin määriteltyä yhteiskunnallista asiaa. Aiemmin yhteiskunnallisen osallisuuden näkökulmasta tähän yhteisöön on tarjottu ehkä eniten puolueita tai erilaisia edustuksellisen demokratian muotoja. Nämä eivät selkeästi tällaisina nuoria aikuisia kutsu, joten opinnäytetyössäni lähdin etsimään näiden kautta vastauksia siihen, miten tämä osallisuus voisi toteutua.

2.3 Systeemiajattelu ja kompleksisen pirulliset ongelmat

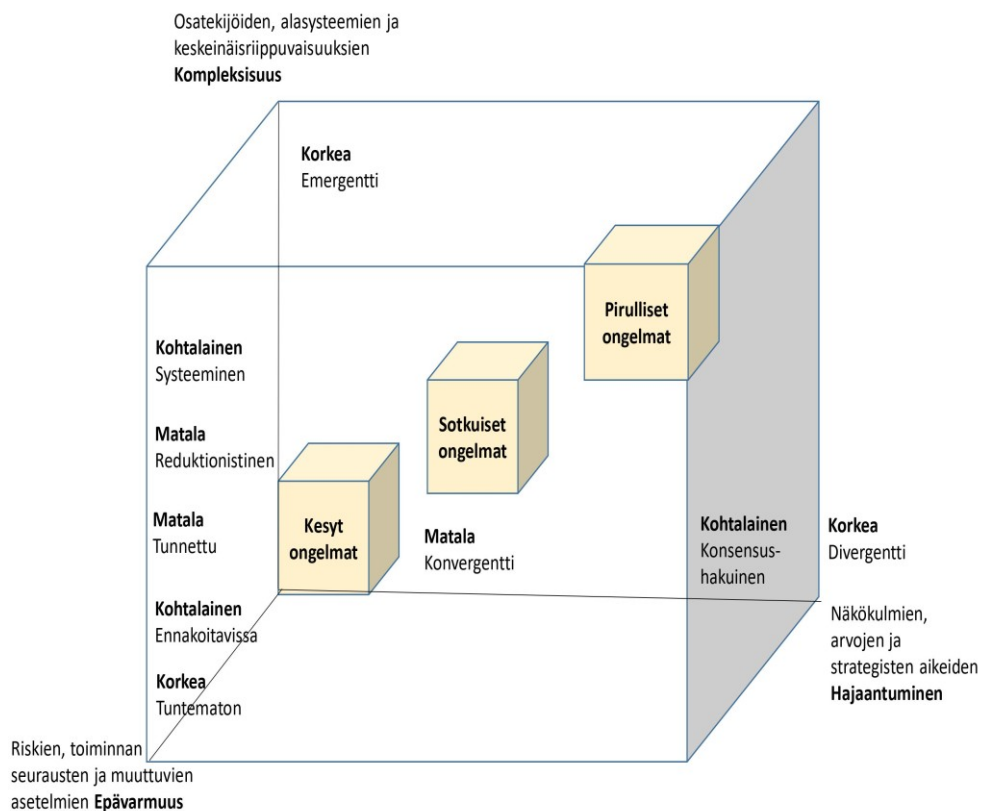
Systeemiajattelu on viitekehys, jonka kautta voidaan tarkastella pirullisten ongelmien takana olevia rakenteita, arvoja sekä keskinäisiä riippuvuuksia ja niiden kautta hahmottamaan mihin ja miten vaikuttamalla muutos voidaan saada aikaiseksi. Systeemiajattelun taustalla on myös ajatus siitä, että systeemi itsessään yleensä vastustaa muutosta, joten jotta muutosta voidaan saada aikaan, pitää pureutua sen takana oleviin rakenteisiin, erityisesti taustalla oleviin ajatusmalleihin. Näin voimme vaikuttaa haasteiden juurisyihin, eikä vain siihen, miten ne nähdään ilmenevän (Colchester 2018).

Systeemiajattelu ei sinänsä ole uusi. Ensimmäisenä siitä puhuneena pidetään Ludwig von Bertalanffya (1901 - 1972). Alfonso Montouri (2011) kuvaa artikkelissaan ”System Approach”, miten teoria lähti kehittymään biologi Bertalanffyn 1940-luvulla pohtiessa uutta elämän tutkimukseen. Hän lähti pohtimaan uutta tapaa huomattessaan, että aiempi tutkimus ei kyennyt vastaamaan tutkimuksellisiin haasteisiin eri asioiden riippuvuuksista ja monimutkaisista kokonaisuuksista jonka ne muodostavat. Nopeasti huomattiin, että systeemiajattelu toimii myös ihmisten yhteisöihin, joten sitä lähdettiin käyttämään myös yhteiskuntatieteissä. (Runco & Pritzker 2011, 414 - 421)

Systeemiajattelua on totuttu käyttämään juuri haasteisiin, jotka eivät ole ratkaistavissa helposti vaan vaativat sekä monenlaisia toimia, että usein myös usean ihmisen ja erilaisen näkökulman huomioimista. Tällaisia ongelmia kutsutaan kompleksiseksi tai pirulliseksi. Ongelman monimutkaisuutta määrittelevät sen laajuus, ja kompleksisista ongelmista esimerkiksi käytetään usein ilmastonmuutosta tai juuri demokratian kapeikkoja. Ne ovat haasteita joita on mahdotonta ratkaista yhdellä toimella tai yhdestä näkökulmasta, vaan ne vaativat yhteistä ajattelua ja moninaisia toimia ja osaamista.

Kompleksiset ongelmat haastavat sekä kehittämistä, että sen johtamista. Tätä Mikko Kosonen kuvaa artikkelissaan (2020) ”Nokiasta Sitraan - kompleksisuus edellyttää uudenlaista johtajuutta”. Esimerkiksi hän nostaa yhteiskunnallisen toiminnan ja päätöksenteon kompleksisuuden. Hän jakaa ongelmat kolmeen tyyppiin, eli kesyihin, sotkuisiin ja pirullisiin ja kuvaa niitä kompleksisuuskuution avulla (kuva 1). Kuution kautta voidaan hahmottaa, miten kesyt ongelmat voidaan ratkaista helposti ja rationaalisella toiminnalla. Pirulliset ongelmat taas vaativat moninaisia toimia, kuten erilaisia kokeiluita. Näitä erilaisia ongelmia on aina, ja ne ovat myös

toisiinsa nähden lomittain. Joskus myös kesyiltä ongelmalta näyttävä asia saattaa paljastua sotkuiseksi tai pirulliseksi, kun sitä lähdetään ratkaisemaan. Päätöksenteon haasteena on, että kun pirullisia ongelmia kohdataan, niin haastavan ratkaisun sijaan keskitytään asioihin jotka ovat kevyempiä. Hankalammaksi demokratian näkökulmasta asian vielä tekee se, että haasteiden ratkaisemisiin pitää saada kansan hyväksyntä ja erilaiset vaalikaudet tuovat tähän oman lisänsä. Kun vastuullinen politiikka yrittää ratkaista pirullisia ongelmia, se vaatii myös toimia jotka eivät ole kaikkien hyväksyttävissä. Esimerkkinä tästä mainittakoon ilmastonmuutoksen hidastamiseksi tehtävät toimet. Tämä taas osaltaan jättää tilaa populismille, joka pystyy näyttäytymään ihmisen puolustajana näyttämällä haasteen enemmänkin kevyenä kuin pirullisena. Yksi nelivuotinen vaalikausi on usein myös liian lyhyt aika oikean pirullisen ongelman ratkaisemiseen, joten ennen vaaleja poliittisille toimijoille tulee tarve saada näyttää äänestäjille se, miten he ovat toimineet juuri heidän puolellaan asiassa. (Vartiainen & Raisio 2020, 257-264).

Kuva 3. Yhteiskunnallisen toiminnan ja päätöksenteon kompleksisuus Mikko Kososen (2020) kompleksisuuskuution mukaan

Opinnäytetyössäni ongelmat kytkeytyvät yhteen hyvin moninaisina, ja juuri siksi kompleksisina. Nuorten osallisuus ja sen lisääminen, on itsessään jo sotkuinen ongelma. Mikäli se olisi kesy ongelma, joka voidaan jollain yhdellä teolla, olisimme jo sen ratkaisseet. Osallisuuden vahvistamiseen on kuitenkin tarjottu nuorisovaltuustoja, kyselyitä ja erilaisia osallistuvan budjetoinnin muotoja, joissa osa kunnan talousarviosta käytetään asioihin sen pohjalta mitä kuntalaiset esittävät, ja sen jälkeen äänestävät. Nämä tavat ovat toki tapoina hyviä, mutta selkeästi nämä eivät ole lisänneet nuorten aikuisten osallistumista. Näin ollen nuorten osallisuuden haasteita emme voi ratkaista ilman, että ajattelempa sitä sotkuisena tai jopa pirullisena ongelmana. Tämä tarkoittaa sitä, että olemme valmiit yhdessä nuorten aikuisten kanssa asiaa ratkaisemaan, ja pohjaamme ratkaisut ja sitä edeltävät kokeilut enemmänkin nuorten aikuisten ajatuksiin ja tarpeisiin kuin tämänhetkisen systeemin tarpeisiin osallisuudesta.

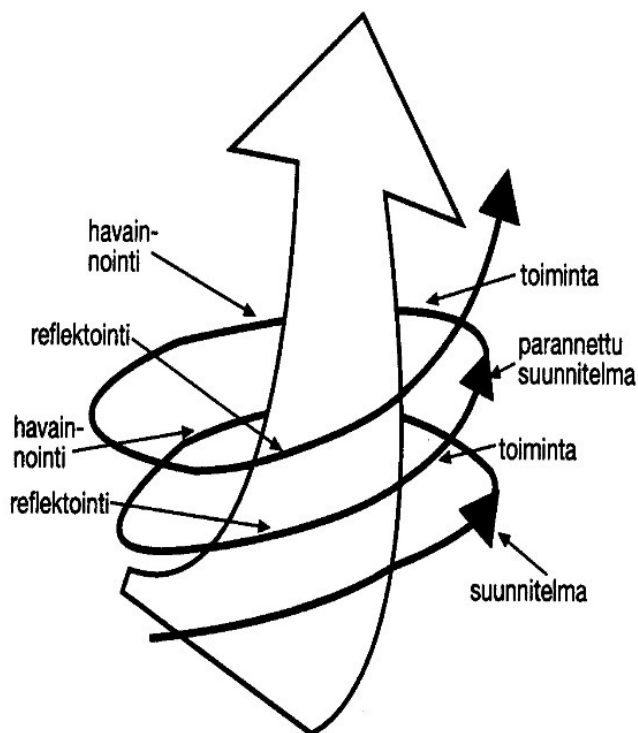
Kun lähdemme ratkomaan pirullista ongelmaa nuorten osallisuuteen, törmäämme muihin pirullisiin ongelmiin. Näinhän juuri kompleksisuusajatuksen kautta usein käy. Muita tähän sitoutuvia haasteita on eri poliittisten päättäjien tahto ja arvopohja kehittämiseen, tai se mihin asioihin todellisuudessa haluamme päästää kuntalaiset mukaan. Nämä ovat jo itsessään kompleksisia ongelmia, joten opinnäytetyöni rajaus oli todella vaikeaa. Yksikin kompleksinen ongelma on haastava ratkottava, mutta nuorten aikuisten osallisuutta tai sen haasteita ei voida ratkaista ilman, että hieman yrittää vaikuttaa myös vastaanottavan tahon haasteisiin osallisuuteen ja vallan jaon rakenteisiin. Itse ajattelen että juuri vallasta ja sen jaosta tässä on myös osittain kysymys. Miten edustuksellisen demokratian valta ja kansalla oleva valta nitoutuu toisiinsa, ja miten edustuksellinen demokratia toimii kansanvallan välineenä. Päätöksenteossa vaikuttaisi olevan vallalla tausta-ajatus siitä, että edustuksellisen demokratian käyttö kansan näkökulmasta on keran neljässä vuodessa äänestäminen, jolla valta annetaan edustuksellisen demokratian käyttöön. Toki asia näinkin on, mutta demokratian toteutumisen kannalta pitäisi jokaisella ihmisryhmällä ja yksilöllä olla mahdollisuuksia vaikuttaa heille tärkeiden asioiden käsittelyyn myös vaalien välillä.

2.4 Toimintatutkimus lähestymistapana kehittämislle

Toimintatutkimus on tutkimuksen muoto, jolla pyritään kehittämään tutkittavaan kohteeseen vaikuttamalla sen tapoihin toimia. Toimintatutkimuksen juuret ovat 1940-luvulla, jolloin Kurt Lewin kehitti teoriaa siitä, miten tieto ja toiminta kytkeytyvät yhteen ja tukevat toisiaan. Lewin itse tiivistä ajatuksensa lauseeseen ”Tutkimus, joka ei tuota muuta kuin kirjoja ei riitä” (Lewin

1946, 35). Juhani Aaltola ja Leena Syrjälä (1999) artikkelissaan Tiede, toiminta ja vaikuttaminen määrittelevät toimintatutkimuksen tutkimuksena, jonka tunnusmerkkeinä pidetään tutkimuksen demokraattisuutta, osallistumista sekä tutkimuksen pyrkimystä toimimalla vaikuttamiseen. Toimintatutkimuksen tavoitteena onkin vaikuttaminen sekä tieteeseen että yhteiskunnalliseen muutokseen. (Heikkinen, Huttunen & Moilanen, 1999. 11-24)

Toimintatutkimukselle on tyypillistä spiraalimainen ajatus kehittämistyöstä. Tätä spiraalia kuvaa Hannu Heikkinen ja Jyrki Jyrkämä (1999) artikkelissaan Mitä on toimintatutkimus muutoksen tavoitetta kohti suuntaavana nuolena, joka suuntautuu ja täsmentyy prosessin aikana. Toimintatutkimuksen lähtökohtana on havaittu ongelma tai haaste, jonka kautta pyritään luomaan prosessi, jolla ongelmaa lähdetään korjaamaan. Toimintatutkimuksessa on olennaista toiminnan jatkuva reflektointi, jonka kautta suunnitelmaa muutetaan tai kehitetään koko prosessin ajan. Toimintatutkimus on suunnitelmallinen, mutta suunnitelma ja tavoite keskittyvät enemmänkin kehitykseen joka halutaan saavuttaa, kuin alustavan suunnitelman orjalliseen seuraamiseen. Näin ollen toimintatutkimus on prosessimainen tutkimuksen tapa, jossa tutkijan tulee olla itse reflektioija sekä kyetä jatkuvaan oman prosessinsa muuttamiseen sen edetessä. (Heikkinen, Huttunen & Moilanen, 1999. 11-24)

Kuva 4. Toimintatutkimuksen perusmalli kuvattuna Heikkisen ja Jyrkämän mallin mukaisesti (1999)

Kehittämistoiminnasta voidaan puhua tarkoittaen toimintaa, jolla ei pyritä edes yleistettävään tietoon vaan niillä tähdätään käytännön muuttamiseen jossakin tietyssä yhteisössä. Toisaalta kehittämisen tarkoitus on voinut olla pelkästään tuottaa tieteellistä tietoa. Näiden kahden eri näkökulman yhdistämisestä on syntynyt tutkimuksellisen kehittämisen tapa, joka on yleisesti käytössä esimerkiksi julkishallinnollisissa yhteisöissä. Tällöin tutkimusavusteinen kehittäminen on kehittämisen tapa, jossa tutkittua tietoa käytetään palvelemaan kehittämistä. (Toikko & Rantanen 2009)

Tuomo Alasoini ja kuvaavat tutkimusavusteista kehittämistyötä seuraavien kolmen piirteen kautta. Ensinnäkin kehittämistoiminnassa käytetään malleja, jotka perustuvat olemassa olemaan tutkimus- tai kokemustietoon. Näiden olemassa olevien tietojen perusteella kyetään kuvaamaan lähtötilanne, josta kehittämistä lähdetään tekemään. Toiseksi näiden perusteella luodaan tutkimusongelma, sekä niiden pohjalta oletuksia joita lähdetään koettelemaan. Merkittävää on, että nämä oletukset voivat elää tutkimuksen edetessä ja tarkentua eri vaiheissa tutkimusta. Kolmanneksi tuotoksia käsitellään kriittisesti ja niiden pohjalta tuotetut johtopäätökset muuttavat edellä kuvattuja malleja. (Ramstad & Soini 2007, 4)

Tutkimusavusteisessa kehittämisessä on tärkeää eri tahojen osallisuus. Toikko ja Rantanen nostavat esiin, että osallistamisen sijaan pitäisi pyrkiä juuri osallisuuteen. Osallistamisen sisältää ristiriidan, jossa nähdään toki osallistumisen merkitys, mutta toisaalta sana sisältää ajatuksen siitä, että joku osallistaa jonkun toisen tekemiseen. Eri tahojen ja sidosryhmien osallistumisen kautta voidaan tehdä oikeasti sekä vaikuttavaa että sitouttavaa kehittämistyötä. On tärkeää, että ne, joita kehittäminen koskee saavat olla mukana toiminnan kehittämisessä. Toikko ja Rantanen kuvaavat kehittäjää ja hänen rooliaan moninaisena. Kehittäjä voi olla tiedon kerääjä, analysoija ja ehdotusten tekijä, tai vaikka aktiivinen toimija. (Toikko & Rantanen 2009, 89 - 95)

Omassa kehittämistyössäni koen olevani enemmänkin aktiivinen toimija. Pyrin kehittämistyössäni siihen, että kehittämistyöni osalta ne, joita muutos koskee voivat olla mukana ja tulevat kuulluiksi. Aktiivisen toimijan näkökulma tulee enemmän ovien avaajana, ja myös mahdollistajana. En näe, että tämän tyyppistä kehittämistyötä voisi tehdä niin, että itse olisin täysin kehittämistyön ulkopuolella, vaan minun tulee heittäytyä kokonaan mukaan prosessiin ja antaa eri tahoille mahdollisuus osallistua siihen sen eri vaiheissa. Esikuvana tässä opinnäytetyössä toimi 4. sektori tutkimushanke, jossa tutkijat kuvaavat tutkimustyötään intoileva ja innokkaasta toimintatutkimuksesta, joka ei ole vain innokkaan kansalaisaktivismiin tarkastelua (Mäenpää & Faehnle, 2021, 12-13),

2.5 Kehittämistyön etiikka

Kehittäminen kohdistuu heikossa asemassa olevien ihmisten ja valtarakenteiden kehittämiseen, joten on tärkeää, että minulle on koko kehittämisen ajan selkeä se eettinen kehys, jossa voin ja haluan toimia, jotta työni kestää myös eettisen tarkastelun. Tarkastelen eettisiä kysymyksiä erityisesti kehittämistyöhön osallistujien kohtaamisen, aineistojen hankinnan, käytön ja säilytyksen näkökulmasta (ks. Kuula 2011)

Tutkittavien kohtelun näkökulmasta kehittämistyöni keskiössä ovat sekä päättäjät, että nuoret aikuiset. Nuoriin aikuisiin liittyy paljon leimaavaa puhetta, ja erilaisia ennakkoluuloja päättäjien suunnasta. Samoin nuoret aikuiset kohdistavat erilaisia ennakkoluuloja päättäjiin. Siksi koen tärkeänä, että erityisesti heikommassa asemassa olevien, eli tässä tapauksessa nuorten aikuisten kohtelu ja kohtaamisen on oltava arvostavaa, tasa-arvoiseen kohtaamiseen perustuvaa ja koko kehitystyön ajan heitä osallistumaan kannustavaa. Arvostava kohtaminen koskee myös päättäjiä, jotta he näkevät, että kehittämistyö kohdistuu rakenteellisiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin vaikuttaa niiden uudistamiseen. Kun huomio on rakenteissa ja aktiivisessa toimijuudessa, näyttäytyy prosessiin osallistuminen myös päättäjille mahdollisuutena yhteistyöhön ja oman toiminnan reflektointiin syyttelyn tai syyllisten etsimien sijaan. On tärkeää kehittämistyötä tehdessä huomioida rakenteiden kautta tulevat valta-asetelmat, ja tukea erityisesti heitä jotka ovat sen näkökulmasta alakulmassa.

Aineiston hankinnan juridiikan ja tutkittavien informoinnin näkökulmasta pidän tärkeänä sitä, että kaikessa hankittavassa tiedossa ja kehittämistyön eri vaiheissa nuorille aikuisille ja muille osallistujille kerrotaan avoimesti mihin heidän antamaansa panosta käytetään. Tämä on erityisen tärkeää, koska olen töissä myös Tuusulan kunnassa, ja siksi tietooni tulee myös asioita joita en voi tutkimuksessa käyttää.

Aineiston hankinnassa ainakin keväällä 2021 haasteita luo myös oma ehdokkuuteni kuntavaaleissa. Kehittämishanke on toki käynnistetty, koska sen pitäisi valmistua ensimmäisessä vaiheessaan syksyn aikana. Kuitenkin ehdokkaana on tärkeä pohtia sitä, ettei kehittämistyö muutu vaalikampanjaksi tai toisaalta työnnä samasta syystä nuoria aikuisia pois niin, etteivät he halua osallistua. Tunnistettavuuden ja anonymisoinnin näkökulmasta aikuisten kohdalla on tärkeää, että he saavat osallistua kehittämistyöhön halutessaan nimettömänä. Tätä varten kyselyt ja osallistuminen toimintaan tulee tehdä niin, että anonymiteetti heidän halutessaan säilyy ja kaikki tieto mitä tallennan itselleni, on oltava sellaista, ettei heitä näistä voi tunnistaa.

3 KEHITTÄMISPROSESSI JA MENETELMÄT

Oma opinnäytetyöni on toimintatutkimuksellinen prosessi. Tähän prosessiin kuuluu jatkuva suunnittelun, toteutuksen ja reflektoinnin ja arvioinnin spiraali. Opinnäytetyöni alussa tein suunnitelman, jonka pohjalta prosessia lähti etenemään. Alustavassa suunnitelmassa vaiheina oli työryhmän kasaaminen, kyselytutkimus, erilaiset työryhmät sekä ajatus käänteisestä paneelista projekti loppupuolella. Käänteisen paneelin ajatus oli, että käänteisin perinteisen poliittisen paneelin niin, että paneelissa olisi nuoret aikuiset asiantuntijoina ja yleisönä ja kysymysten esittäjänä päättäjät. Yleistähän edustuksellisen demokratian paneeleissa on, että päättäjät ovat lavalla, usein vielä siis yleisöä korkeammalla ja sieltä he kertovat omia ajatuksiaan sekä vastauksia kansalaisten antamiin kysymyksiin. Tällainen paneeli on toki yksi osa edustuksellista demokratiaa, mutta samalla se vahvistaa rakenteita ja tuottaa perusajatuksen kysyjistä ja tietäjistä näkyväksi.

Prosessin aikana kävi selväksi, ettei käänteiseen paneeliin ainakaan vuonna 2021 ollut valmiutta. siksi prosessin aikana kehitin ja toteutin alkuperäisestä suunnitelmasta poikkeavia kokeiluita. Prosessi koostuu työryhmän kokoamisesta, kyselystä, dialogikokeilusta sekä toritapah- tumasta.

3.1 Demokratian peikkojen kaatajat

Ensimmäinen tehtäväni oli lähteä pohtimaan, kenen kanssa näinkin suurta projektia tekisin. Tavoitteena oli luoda projektille työryhmä, joka voi koko prosessin ajan yhdessä pohtia kehittämisen suuntaa, ja toteuttaa toimintatutkimukselle tyypillistä reflektiota. Ajattelin että kehittämistyöryhmän on hyvä olla sopivan pieni, jotta yhteistyö sujuisi niin, että jokaisella olisi selkeä rooli kehittämisessä. Mietin ensin läpi omassa työssäni tutuksi tullutta verkostoa, jotka voisivat omalla osaamisella syventää yhteisiä ajatuksia.

Pyysin mukaan Tuusulan kunnan yhteisömanageria Katja Repoa, joka toisi mukanaan osallisuuden laajempaa osaamista. Yhteisömanagerin tehtävä on Tuusulassa toimia yhteistyössä kehittämisverkostojen, yhdistysten ja erilaisten kuntalaisryhmien kanssa. Hän auttaa eri tahoja löytämään oikean tavan vaikuttaa, sekä vie itse eteenpäin kuntalaisilta tulleita ajatuksia. Yhteisömanageri on mukana myös osallistavan budjetoinnin toteutuksessa ja jatkokehittämisessä, sekä järjestää erilaisia osallisuuteen ja kuulemiseen liittyviä tilaisuuksia Tuusulassa.

Toinen henkilö jota mukaan pyysin, oli Sininauha Oy:n yksikönpäällikkö Annika Lappalainen. Annikan pyysin mukaan, koska ajattelin että hän toisi laajempaa osaamista heikommassa asemassa olevien ihmisten kuulemisesta. Hänen työnsä on vastata kahdesta tuetun asumisen yksiköstä; Vuorelan asumispalveluyksiköstä Keravalla sekä Tuusulan Mutterimajasta. Mutterimaja tuottaa päihteetöntä tuetun asumista. Mutterimajan asiakkaat ovat pääasiassa päihde- ja mielenterveyskuntoutua, mutta myös asunnottomuuden kokeneita ihmisiä, joille Mutterimaja on ensimmäinen askel kohti omaa asuntoa. Mutterimajalla tärkeää on yhteisöllisyys ja vertaistuen merkityksen korostaminen. Mutterimajalla sijaitsee myös avoin toimintakeskus, jossa asiakkaat voivat viettää aikaa yhdessä, käyttää tietokonetta sekä osallistua yhteisiin toimintoihin. Tämä toimintakeskus sijaitsee päärakennuksen keskellä, eli on myös kaikkien asukkaiden yhteinen olohuone.

Koska halusimme mukaan Sitra Lab 3 -ohjelmaan, hakukriteerinä oli, että jokainen tiimi joka mukaan hakee, hankkisi itselleen sponsorin. Sponsorin tehtävä on luoda hankkeelle näkyvyyttä, sekä hänen tulee olla halukas käyttämään omaa aikaansa sekä verkostoaan yhteisten kehittämiskohteiden eteenpäin viemiseen. Kunnallisessa toiminnassa hyvä ehdokas olisi voinut olla joku meidän ylimmästä johdosta, eli pormestari tai jompikumpi apulaispormestareista. Tämä ajatus piti käytännön syistä jättää sivuun, koska vuosi 2021 on kuntavaalivuosi, ja nämä vaalien tulosten perusteella valittavat henkilöt päätetään vasta kun vaalit on olleet ja ryhmien väliset neuvottelut on ehditty käymään. Vaikka vaaleja ei olisi siirretty, olisi näiden ihmisten valinta mennyt syksyn puolelle, jolloin projektin pitäisi olla jo vahvasti käynnissä. Tästä syystä päädyin kysymään mukaan Tuusulasta eduskuntaan päässeitä kolmea kansanedustajaa. Kaksi heistä ei vastannut pyyntöön mitään, mutta onnekseni yksi oli innokas tarjoamaan tukensa työllemme. Hän on myös puolustusministerinä toimiva Antti Kaikkonen.

Ennen kuin tiimimme päätti sitoutumisesta työhön, tai hakemuksen lähettämisestä Sitraan, pohdimme vielä yhdessä termien avaamista. Jotta voimme oikeasti vaikuttaa yhdenvertaisuuden ja demokratiaosallisuuden lisääntymiseen, tukea heikommassa asemassa olevien osallisuuden lisääntymistä myös päätöksenteko-osallisuuden näkökulmasta ja tehdä uusia rakenteita, on tärkeää, että tiimi on termeistä yhtä mieltä. Yhtä tärkeää on, että olemme yhdessä sopineet projektimme rajat. Miten paljon olemme valmiit ravistamaan rakenteita? Missä meidän rajat menevät suhteessa nuoriin aikuisiin ja heidän tarpeisiinsa, tai toisaalta miten paljon meidän pitää ajatella omaa asemaamme työyhteisössä? Onko meillä mihin asti sekä päätösvaltuuksia, että

toisaalta uskallusta ja tahtoa mennä, koska rakenteiden ravistelu luo aina myös vastustusta. Eri-tyisesti, kun puhumme vallasta, joka demokratiaan liittyy.

Näin työryhmä muotoutui, ja tällä ydintiimillä ja meidän laajoilla verkostoilla olimme valmiit seuraavaan askeleeseen.

3.2 Mikä vituttaa Tuusulassa -kysely

Kokosin pienen (25 henkeä) nuorten aikuisten paneelin, joka sai sekä yksilöinä että vapaissa ryhmissä vastata esittämäni avunpyyntöön. Paneelin nuoret koottiin kiertämällä oppilaitoksissa, pyytämällä nuoria aikuisia mukaan erilaisissa asiakastilanteissa ja pyytämällä myös jo mukana olevia nuoria aikuisia kutsumaan mukaan omia kavereitaan ja tuttujaan. Näin paneelista tuli hyvin moninainen, ja nuorilla aikuisilla oli mahdollista tulla mukaan omista lähtökohdistaan ja he kertoivat toisilleen ja minulle itsestään juuri sen verran, kun halusivat. Tämä loi ryhmästä tavallaan anonyymien, ja antoi jokaiselle osallistujalla turvan siihen, ettei hänen ajatuksiaan tai mielipiteitään arvoteta hänen taustansa tai tämän hetkisen statuksensa mukaan.

Pyyntöni paneelille oli, että he kertoisivat miten he ajattelevat, että olisi helpointa selvittää se, millaisiin asioihin ja myös miten nuoret aikuiset haluaisivat kunnassa vaikuttaa. Paneelin jäsenet toimivat hyvin itsenäisesti ja tuotoksena sain kysymyksen, joka oli asetettu ”Mikä vituttaa?”. Kysymys toimitettiin minulle tapaamisessa, jossa osa ryhmän jäsenistä oli paikalla ja saatoimme keskustella sekä kyselyn tekemisestä, sekä muista ajatuksista jota tämä vaihe heissä oli herättänyt. Nuoret aikuiset myös avasivat ajatustaan niin, että usein kysytään heti sekä haaste että valmis ratkaisu, tai kyselyyn vastaamisesta ei saa mitään vastausta takaisin. He näkivät tärkeänä, että haastavia asioita saisi tuottaa ilman painetta ratkaisusta, ja että ratkaisua näihin asioihin selvitettäisi yhdessä myöhemmin, kun selviää se, millaisia asioita laajemmin kyselyn kautta nousee.

Huomasin, että ensimmäinen ajatukseni tästä oli, että ”eihän me nyt voida tuota v-alkuista sanaa käyttää, kun haluamme myös päättäjiä kanssamme keskusteluun myöhemmin”. Aikaisempi keskustelu tiimin kanssa oli kuitenkin tuottanut sen, että heti ajatuksen havaittuani kyseenalaisitin tämän ajatuksen. Olin yhteydessä sekä pormestariin että kahteen kunnanhallituksen jäsenen, ja kysyin mitä ajatuksia tämä heissä herättää. Kaikki kolme aluksi hieman miettivät, mutta lopulta jokaisen piti ajatusta perusteluineen hyvänä. Kysely julkaistiin, sillä nimellä jolla se oli

suunniteltukin. Kysely sisälsi kolme kysymystä, jotka olivat mikä Tuusulassa vituttaa, mitä pitäisi tapahtua, ettei vituttaisi niin paljon ja mahdollisuus jättää omat yhteystietonsa, mikäli haluaa tietoa ajatusten jatkokehittämisestä. (Liite 1)

Kyselyä jaettiin sosiaalisen median välineissä Ohjaamon sivustojen kautta. Suurin yllätys oli, ettei vastauksia juuri saatu. Vastauksia tuli muutama, joissa lähinnä annettiin palautetta kyselystä itsestään, eikä kysymyksiin vastattu. Mielenkiintoinen huomio myös oli, että vastaukset olivat lähes sanasta sanaan samoja, joita luin sosiaalisen median keskustelupalstoilta, joissa jo vahvasti edustuksellisen demokratian rakenteissa toimivat ihmiset keskustelivat kyselystä. Johdopäätös on, että tällaisella kyselyllä emme tavoita heitä, joita haluaisimme tavoittaa. Tämä on toki huomattu jo aikaisemmin, kun erilaisia kyselyitä kunnasta tehdään paljon. Vastaajien määrä on aina vähäinen. Kysely on toki helppo ja nopea toteuttaa, mutta mikäli vastaajia niihin ei löydy, ei tämä tapa ole se, mitä tällaisessa kehittämisessä on laajemmin järkevää käyttää.

3.3 Dialogi sähköpostin ja sosiaalisen median välityksellä

Kehittämisen prosessin aikana kävin dialogia nuorten paneeliin osallistuneiden kanssa, ja kuulin että he olivat tehneet omatoimisesti kokeilun. Tämä herätti minussa kovasti iloa. Seitsemän heistä oli kuntavaalien aikaan laittanut jokainen viidelle ehdokkaalle sähköpostia. Sähköpostissa he olivat kysyneet jotain itselleen tärkeää asiaa, sekä kertoneet hieman itsestään. Sähköposteja oli siis lähetetty 35 kappaletta. Vastauksia oli tullut kaksi. Muihin sähköposteihin ei tullut minkäänlaista reaktiota. Itse näin heidän sähköpostinsa ja kuulin tästä vasta, kun sähköpostien lähettämisestä oli jo kaksi viikkoa. Sähköpostit olivat mielestäni hyvin asiallisia, ja en tosiaan tiedä miksi vastauksia ei tullut. Toki aina voidaan ajatella, että vaalitaistelun aikaan ehdokkaat olivat kiireisiä, mutta toisaalta juuri silloinhan heillä pitäisi olla aikaa. Nuorten aikuisten ajatus oli, ettei heille vastattu koska he olivat kertoneet, että olivat nuoria ja vielä että kolme heistä, ettei heillä tällä hetkellä ole opiskelu- tai työpaikkaa.

En osaa arvioida syytä tähän sähköposteihin vastaamattomuuteen. Vielä opinnäytetyötä kirjoittaessakin tämä on kehittämisprojektissa kohta joka kovasti herättää minussa ajatuksia. Päätäjien kanssa on teemasta puhuttu, mutta varsinaisia vastauksia ei heilläkään ole. Olen taipuvainen uskomaan, että nuorten aikuisten ajatuksessa siitä, ettei heille vastattu heidän taustojensa takia voi olla totuuttakin. Kuten jo aiemmin kuvasin, on stereotypiat hyvin vahvassa, ja myös ajatus siitä, ettei nuoret äänestä kuitenkaan. Nämä nuoret aikuiset kyllä kertoivat, että kävivät äänestämässä, eli saattoi olla, että vastaamattomuus siirsi äänen jollekin toiselle.

Tässä vaiheessa oli aika reflektion. Mitä olimme suunnitelleet ja miten voisimme tästä jatkaa. Alkuperäinen ajatus kasvotusten tapahtuvasta dialogista tällaisen jälkeen tuntui kovin mahdottomalta. Sosiaalinen media tuntuu olevan erityisesti päättäjillä paljonkin käytössä, ja nuoret aikuisetkin sitä pystyy hyödyntämään, joten seuraava ajatus oli lähteä sen kautta luomaan avoimuutta. Ajatus oli, että kesän pormestariohjelma ja paikkaneuvotteluista tehtäisiin päivityksiä erilaisiin sosiaalisen median palveluihin sekä erilaisia haastatteluvideoita. Lähdin eri puolille Tuusulaa, ja kyselin niin urheilukeskuksella, oppilaitoksissa ja kauppoissa ajatuksia siitä, millaisia asioita päättäjiltä tai neuvotteluista olisi hyvä tuoda esiin. Yritin erilaisilla keskusteluilla saada tietoa siitä, mitkä asiat neuvotteluissa ovat kiinnostavia tai mitä niistä haluttaisi tietää. Pohditutin erilaisilla ryhmillä ja yksilöillä monenlaisia tapoja tuottaa videoita, päättäjien haastatteluja luottamuspaikkaneuvotteluiden aikaan ja eri sosiaalisen median kanaviin sopivia teemoja ja tapoja. Nuoria aikuisia en siis tässä vaiheessa koonnut erilaisiksi ryhmiksi, vaan kävin paikoissa, joissa heitä valmiiksi jo oli heille tärkeiden harrastusten tai opiskelun parissa.

Kesäkuussa olivat kuntavaalit, joiden jälkeen tätä sosiaalisen median kautta tapahtuvaa keskustelunherättelyä oli tarkoitus tehdä. Tuli vaalit, joissa osassa Tuusulan vaalialueita äänestysprosentti oli alle 50%. Kuntavaaleissa äänestysaktiivisuus jäi Tuusulassakin kokonaisuutena pieneksi. Oletin, että tällainen vaalien osallistumisaste lisäisi päättäjien halua osallistua sosiaalisen median keskusteluavausten tekoon, ja ennen toimivien suhteiden takia heihin en osannut edes odottaa, että vaalien jälkeen tapahtuikin täyskäännös. Vaalien jälkeen eniten ääniä saanut puolue kutsuu muut ryhmät neuvotteluun, joiden aikana muokataan pormestariohjelma seuraavaksi vaalikaudeksi, sekä käydään paikkaneuvottelut. Paikkaneuvotteluiden pohjana on äänestystulosten mukaiset pisteytykset, ja paikkaneuvotteluiden aikana näillä pisteillä ryhmät hankkivat itselleen luottamuspaikkoja eri lautakunnista ja muista päätöksentekuelimistä erikseen sovitun pistetaulukon mukaan. Eri lautakuntien puheenjohtajuudet esimerkiksi ”maksavat” enemmän pisteitä kuin paikka lautakunnassa, ja eri ryhmät pohtivat ja neuvottelevat siitä mihin kukakin toivoo pisteitensä käytettävän. Pisteiden käyttö riippuu ryhmän poliittisten tavoitteiden painotuksesta, eli siitä mitä paikkoja he ensisijaisesti toivovat itselleen ja missä toimielimissä erityisesti kokevat saavansa itselleen tärkeitä asioita eteenpäin. Näistä neuvotteluista ei saanut julkaista mitään. Kysyin asiaa eri ryhmiltä ja sain aina saman vastauksen. ”Sinulle me voimme kertoa, mutta on sovittu, ettei kukaan julkaise asiasta mitään”. Tämä tuntui todella omituiselta, sillä vaaleissa usean ryhmän vaaliteemana oli avoimuuden lisääminen ja nämä ryhmien väliset neuvottelut ovat täysin normaali osa edustuksellista demokratiaa.

Täysin yllätyksenä muutos tapahtui, ja kuulin ettei neuvotteluista saa viestiä ulospäin, ennen kuin päätöksiä oli saatu aikaan. Tähän olivat kaikki ryhmät myös sitoutuneet, joten mitään sellaista sosiaalisessa mediassa vuoropuhelua tuottavaa tietoa tai päivityksiä ei ollutkaan mahdollista tehdä.

Löysin itseni kehittäjänä usean vihaisen nuoren aikuisen kanssa, ja useasta keskustelusta miten he tiesivät ”ettei niitä oikeasti kiinnosta”. Hetken käytinkin siihen, että sain purettua sitä vihaa, ja ajatusta ettei tässä ole mitään järkeä edes yrittää. Päätin kuitenkin, että jotenkin päättäjät vaan pitää saada kuulolle ja jos eivät puhu nuorille aikuisille, pitää heidän varmaan puhua kovempaa. Näin ollen oli aika taas reflektoida. Miettiä omaa toimintaansa, mahdollisia seuraavia kokeiluita ja sitä, miten en itse kehittäjä tuhoaisi liikaa luottamusta, vaan enemmän rakentaisin sitä. Huomasin pohtivani paljon edustuksellisen demokratian systeemiä, ja miten siihen voisi vaikuttaa, jos se kieltäytyy vuoropuhelusta. Mietin myös voisiko tässä olla jotain suurempaa ja tärkeämpääkin. Useat kymmenet tutkimukset ja kehittämistyöt mitä on tehty, ovat lähteneet juuri samoista ajatuksista kuin mistä itse lähdin. Että vuorovaikutuksen haasteena on nuorten aikuisten haluttomuus tai osaamattomuus dialogissa päätöksenteon kanssa. Ehkäpä koko ajatus tässä on käänteisesti vääristynyt, ja sekin on lähtöisin siitä aikuisten ylläpitämästä maailmasta, jossa ”me” olemme oikeassa ja ”ne” ei vaan osaa. Uskon, että vaikka ei kokonaan uusi, niin kuitenkin ajatus joka vaatii suurempaa huomiota.

Kehittämistyöstä oli siis joitain tuloksia, vaikkakin itselleni erilaisia ja yllättäviä. Kokosin jälleen muutaman nuoren aikuisen ryhmän ja lähdimme yhdessä pohtimaan mitä tai mitkä asiat heitä Tuusulassa eniten pohdituttaa? Mitä on ne asiat, joihin he haluaisivat vaikuttaa? Näistä nuorista aikuisista osa oli ollut mukana jo aiemmissa kehittämistyön vaiheissa, osa oli aivan uusia. Uudet nuoret aikuiset ryhmään tulivat pääosin jonkun toisen nuoren aikuisen kutsusta. Nopeasti löytyi kaksi teemaa, jotka nuoria aikuisia erityisesti mietitytti ja johon kunnallinen päätöksenteko vaikuttaa. Nämä olivat matalankynnyksen mielenterveyspalvelut ja asumiseen liittyvät haasteet. Asumisen haasteet sisälsivät sekä kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen vähäisen saatavuuden, että yleensä asumisneuvonnan puutteen kunnassa. Keskusteluiden jälkeen päädyimme siihen, että asuminen on teema, josta lähdemme eteenpäin. Matalankynnyksen mielenterveyspalvelut, kun ovat jollain tavalla jo saatu päätöksenteon pöytään, ja talousarvioesityksessä on Ohjaamon psykologin tehtävän vakinaistaminen.

Lähdin eri ryhmien kanssa pohtimaan, miten saisimme päättäjät kuulemaan tämän tarpeen? Ratkaisuksi valikoituu:

1. Ohjaamon viestintäkampanja asumisneuvon saamiseksi osaksi kunnan palveluita.
2. Esitys osana talousarvion esityskierroksia minulta uuden tehtävän perustamisesta Ohjaamoon nimikkeellä asumisneuvoja.
3. Mielenosoitus tai ”hässäkkä” asumisneuvonnan ja vuokra-asumisen puolesta. Päätimme että tämä sijoitetaan 15.10.2021 päivään, eli perjantaihin ennen asunnottomien yötä. Nimeksi tämä sai Asunnottomien Yön -etkot.

3.4 Toritapahtuma - Jos ei kuulla huudetaan

Nuoret myös ideoivat miten he saisivat tälle tapahtumalle huomiota, ja ajatukseksi valikoituu joku artisti joka toisi päättäjiä tai ainakin lehdistön paikalle. Mukaan saimmekin Pete Parkkosen. Tämän lisäksi tapahtumassa jaetaan päättäjille ämpäreitä. Näitähän hekin jakoivat vaalikampanjan aikaan mahdollisille äänestäjille. Toki heillä siinä oli oma kuva. Näissä tapahtumassa jaettavissa ämpäreissä on viestejä päättäjille. Niin ämpäriin kirjoitettuna, kuin kirjeinä ämpäreiden sisällä. Näitä kirjeitä lupautuivat kirjoittamaan niin Tuusulan lukion oppilaat kuin Keudan ammattioppilaitoksessa opiskelevat nuoret aikuiset. Varauduimme myös siihen, että koska tapahtuma on iltapäivällä eivät päättäjät paikalle tule. Tällöin jakamatta jääneet ämpärit jaetaan seuraavassa valtuuston kokouksessa ennen kokouksen alkua paikalle saapuville valtuutetuille. Näin kuitenkin tärkeäksi sen, että tapahtuma on iltapäivällä. Osallisuuteen liittyvät tapahtumat joissa vuoropuhelua päättäjien ja kuntalaisten kesken on tarkoitus mahdollistaa, ovat yleensä iltaisin tai viikonloppuisin. Sillä, että aika on joku toinen, saatoimme pyrkiä tavoittamaan heitä, jotka eivät näihin koskaan paikalle pääse.

Ajatuksena oli siis lähteä vaikuttamaan niin kunnan koneiston kuin selkeästi kansalaisaktiivisinkin keinoin. Nuorten aikuisten ajatus siitä, että myös erilaiset ja laajasti käyttöön otettavat aktiivismin muodot ovat osa demokratiaa on laajentunut, ja ilmassa oli suuren innostuksen tuntoa.

Toritapahtuman järjestelyt starttasivat nopeasti koska halusimme vielä jonkun näyttävän kokeilun tehdä. Itse lähdin hakemaan ämpäreiden viestejä, eli jälleen kerran kävin eri puolella Tuusulaa erilaisissa paikoissa kysymässä millaisia viestejä asumiseen ja elämiseen liittyen päättä-

jille haluttaisi välittää. Mutterimajalla pidimme ämpäripajan, jossa mutterimajan asukkaat saivat kirjoittaa ämpäreihin omia viestejään. Kaikki viestit kirjasin ylös, ja ne ovat opinnäytetyössäni Liite 2. Olin iloinen viesteistä, ja näitä oli yllättävänkin helppoa kerätä. Tuntui, että kysymykseen ”olisiko sinulla viestiä päättäjille” oli todella helppoa vastata, koska ei tarvinnut mitenkään perustella tai kertoa miksi haluaa sanoa juuri sen asian. Tämä kiertely oli myös toritapahtuman järjestämisen antoisempia hetkiä, koska se mahdollisuus viestien antamiseen koettiin mieluisana ja palaute oli tästä johtuen hyvin positiivista.

Palaute siis viestien antajilta oli pelkästään positiivista. Päättäjien osalta taas vastaanotto vaihteli. Koko tapahtumasta, sen ajankohdasta ja tarkoituksesta sain todella paljon negatiivista palautetta. Yritin toki kertoa miksi tähän päädyttiin, mutta ihan kaikkia en saanut hahmottamaan perusteita tällaiselle. Tapahtuma koettiin ikävänä ja sitä kutsuttiin jopa aktivismiksi, johon nuoria aikuisia ei pitäisi kannustaa.

Tapahtumapäivänä oli aivan kauhea sadesää. Se varmasti osaltaan vähensi osallistujien määrää. Tapahtumassa oli tästä huolimatta 80 kuulijaa, ja päättäjiäkin oli paikalla 12. 10 heistä on alla olevassa kuvassa, jossa näkyy sekä sadesään harmaus, että toisaalta tapahtuman tunnelma.

Kuva 5. Päättäjiä ämpäreiden ja esiintyjän kanssa.

Tapahtuman aikana kävin antoisia keskusteluita päättäjien kanssa. Paikalle tulleet päättäjät olivat iloisia tapahtumasta ja vertailivat innolla ämpäreissään olevia viestejä ja halusivat kertoa minulle vastauksiaan, mikäli ämpärissä sattui olemaan kysymys. Päättäjiä oli paikalla lähes kaikista poliittisista ryhmistä ja haluan uskoa, että tätä kautta tapahtuman viestiä ja pohdintoja leviää myös laajemmin päättäjien keskuuteen.

4 KEHITTÄMISPROSESSIN TULOKSIA

Yllä olevassa luvussa kävin läpi kehittämisen toimia ja sen menetelmiä. Tässä luvussa kokoan ajatuksia ja oppeja kehittäjän näkökulmasta. Matkapäiväkirjan ja prosessin eri vaiheiden kohdalla olen pohtinut sitä, miten ja millaisia oppeja itselleni ja mahdollisesti muillekin näistä mutkista voisi olla. Luku sisältää siis pääosin omia huomioitani ja asioita, joita olisin toivonut tietäväni jo ennen kuin lähdin tähän kehittämistyöhön.

4.1 Ongelmat dialogin rakentamisessa - Mitä tehdä, kun kukaan ei vastaa?

Oma kehittämistyöni aikana koin sekä itse että nuorten aikuisten kautta sen, että dialogin sijasta saattaakin päätyä hiljaisuuden muuriin. Itseäni yllätti hetkittäin se, miten totaalinen ja täydellinen se hiljaisuus olikaan silloin, kun joku toiminta ei edustuksellisen demokratian näkökulmasta ollut sellaista mitä he toivoivat. Rakentavampaa toki olisi ollut sanoa se ääneen, tai kertoa mikä aiheesta tai yhteydenoton tavassa oli sellaista, joka aiheutti haastetta vastata tai lähteä keskusteluun aiheesta.

Tärkeä huomio oli myös se, ettei hiljaisuus tai vaikeneminen ollut vain jonkun tietyn ryhmän tai poliittisen tahon tapa, vaan samaan aikaan hiljaisuus laskeutui koko systeemin päälle. Tämä mielestäni näyttää, että kyse ei ole yksittäisten päättäjien toiminnasta, vaan kyse on jostakin systeemisestä rakenteesta ja arvosta. Avoimuutta ja halua dialogiin ei näin ollen voi tukea vaikuttamalla vaan tiettyihin ryhmiin tai yksilöihin, vaan muutoksen pitäisi lähteä yhteisestä toimintatavasta. Tällaista toimintatapaa ei varmaan kehity vaatimalla dialogia, vaan keskittymällä ensin siihen miksi dialogia ei haluta. Vastausta minulle tuohon haluttomuuteen ei ole, mutta arvioni on, että se voi liittyä jotenkin valtaan. Valtaan sillä tavalla, että edustuksellisen demokratian rakenteissa toimii ihmisiä jotka ovat saaneet siihen vaaleissa valtuutuksensa. Valtuutusta en kyseenalaista, mutta jäin pohtimaan paljon sitä antaako se valtuutus myös ajatuksen siitä, että valta ei sen jälkeen, ennen seuraavia vaaleja, olekaan enää siellä kansalla. Tätä asiaa haluaisin itsekkin tutkia vielä jatkossa enemmän, koska uskon että tätä kautta se systeemin muutos voisi oikeasti tapahtua.

4.2 Kriittinen reflektio - Mitä tehdään?

Kehittämistyössäni lähdin ajatuksesta, että peikot olisi enemmänkin siellä, miten saamme nuoret aikuiset innostumaan ja osallistumaan. Matkan aikana useaan otteeseen selvisi, ettei se ka-peikko ollutkaan sen suuntaisessa toiminnassa. Huomasin, miten paljon halua vaikuttaa niihin omaa elämää koskeviin asioihin oikeastaan onkaan. En toki niin sinisilmäinen ollut, että olisin ajatellut, että päätöksenteon rakenteet olisivat täysin avoimia tai valmiit ottamaan kaikenlaisen kuntalaisten toiminnan avoimesti vastaan. Olen ollut töissä Tuusulassa jo, kun nuoret itse halusivat pitää mielenosoituksen kunnanhallituksen kokouksen aikaan kunnantalon ulkopuolella. Muistan sen keskustelun ja miten tätä mielenilmausta pidettiin uhkaavana ja ikävänä. Toki itse ajattelin, että vuosien tuo osallisuuden kehittämisessä olisi tätä avoimuutta lisännyt, ja näin se ei tuki ollutkaan.

Kehittämistyössäni yksi tärkeimmistä opeista oli, miten tärkeää sitä omaa ajatusta on tärkeä kriittisesti analysoida jatkuvasti. Mikäli olisin vaan jatkanut sillä suunnitelmalla joka minulla alkujaan oli prosessia, emme olisi päässeet niihin tuloksiin ja huomioihin joihin nyt päästiin. Tämä vaatii rohkeutta arvioida sekä omaa että yhteisön toimintaa, ja välillä pitkiäkin pohdintoja ja erilaisten tutkimustietojen lukemista. jotta voi löytää jotain uutta. Tärkeää on myös kuunnella heitä, keitä varten tätä kuitenkin tehtiin ja avoimesti sanoa, etten minäkään tiedä mihin suuntaan pitäisi lähteä. Se vaatii avoimuutta ja uskallusta antaa kehittämistyönsä myös muiden käsiin.

Matkan aikana ohitettiin ja missattiin varmasti paljonkin. Huomasin, miten jotkut sellaiset asiat yllättivät myöhemmin, jotka opinnäytetyötä kootessa huomasin, että saattoivat olla näkyvissä jo aikaisemmassa vaiheessa. Tätä voi kutsua toki jälkiviisaudeksi, ja jonkun verran tässä pitää olla armollinen myös itselleen kehittäjänä. Kun jo tietää miten asiat menivät, on helpompi katsoa sitä prosessia sen nykyisen tiedon kautta. Tällainen asia oli, vaikka päättäjien haluttomuus erilaisiin osallistumisen malleihin. En oikein osaa vieläkään sanoa millaisia uusia malleja he toivovat, vai onko niin että näitä kokeiltuja tulee kokeilla vaan uudestaan, jotta ne alkavat pikkuhiljaa tuntua tutummilta.

Tein kehittämistyötäni korona-aikaan, kun erilaisia rajoituksia oli välillä voimassa vähemmän ja välillä enemmän. Tästä syystä arvioisin, että kehittämistyötä kun jatketaan, on tärkeä pyrkiä laajentamaan myös niiden nuorten aikuisten määrää joka kehittämiseen voivat osallistua. Heitä oli mukana jo nyt useita kymmeniä, ja jokainen heistä joko vahvasti jo kuultua tai toi jotain uutta ajattelua projektiin.

Nuorten aikuisten tavoittamisessa on omat haasteensa. Itse löysin heitä kiertämällä eri puolilla Tuusulaa erilaisissa paikoissa ja rohkeasti menemällä kysymään haluaisivatko he keskustella. Tällaista työtä toki koronarajoitukset hiukan häihtivät, mutta uskon että tätä pitäisi vieläkin enemmän tehdä. Toki nuoret aikuiset ovat ryhmä, jota ei juuri tavoita tietystä paikasta tai tietyllä keinolla. Erilaiset sosiaalisen median kanavat voivat tavoittaa joitakin heistä, mutta tämän kokeilun perusteella sitä kautta ei keskusteluyhteyteen juuri päästä. He ovat myös ikäryhmä joka ei toki ole vain tietyssä paikassa, kuten nuorempien nuorten osalta hyvänä yhteistyötahona toimisi perusopetus.

4.3 Yhteistyön ituja - Mitä löydettiin?

Kehittämistyön ehdottomia onnistumisia oli erilaisten ihmisten yhteen saattaminen. On ollut upea nähdä, miten osa päättäjistä on selkeästi kiinnostunut nuorten aikuisten ajatuksista, ja osa nuorista aikuisista luovistakin tavoista osallistua. Uskon, että kehittämistyö on antanut pohjaa sille, että voimme paremmin jatkaa tästä eteenpäin. Kehittämistyötä suunniteltaessa taisin olla liian nopea ja toiveikas siinä miten nopeasti näinkin isoja muutoksia voidaan tehdä. Vaikka kaikkeen siihen ei päästy mihin tähdättiin, päästiinkin kuitenkin niitä pieniä mutta merkittäviä askeleita eteenpäin.

Erilaiset toimijat nuorten aikuisten keskuudessa ovat löytäneet enemmän toisiaan nyt, kun meillä on ollut yhteinen projekti. Tämä on osaltaan auttamassa palveluiden kehittämistä ja auttaa luomaan tarkoituksen mukaisempia palveluita jatkossa. Me olemme aiemminkin tienneet toisemme, mutta tämän kehittämistyön aikana ollaan siirrytty sellaisesta rinnakkain toimimisesta oikeasti yhteistyöhön. Tämä on ollut tärkeä tulos, vaikka sitä ei varsinaisesti lähdetty hakemaan. Välillä siis tuloksia tulee myös varsinaisen kehittämisen sivutuotteena, mutta nekin on tärkeä nostaa esiin.

4.4 Aikaansaatu muutos - Mikä muuttui?

Tämän tyyppistä kehittämistyötä ei voi mielestäni tehdä ilman, että tuo esiin myös muutoksen aiheuttamat tunteet ja niiden vaikutukset. Erilaisia ajatuksia toki herää varmasti jokaisessa meissä kehittäjässä ja niitä olen kuvannut jo kehittämistyön vaiheiden kohdalla. Itseni yllätti kuitenkin eniten erilaiset viestit, ja kommentit joita sain projektin aikana. Ennen toritapahtumaa sain esimerkiksi sosiaalisen median kautta viestejä siitä, miten tällainen päättäjien kutsuminen paikalle antamalla heille ämpäreitä ja makkaraa on alentavaa ja halventavaa. Mielenkiintoinen

tällainen kommentointi on erityisesti, jos mietimme, miten vaalikampanjoita yleensä käydään. Makkara tai ämpäri oli kovin yleinen kuntavaaleissa 2021 ja varmasti tulee olemaan myös tulevaisuudessa.

Itselleni erityisen tärkeäksi nousi sekä Sitra Lab 3:n muiden tiimien kanssa käydyt keskustelut, sekä oma tiimi ja työyhteisö. On ollut tärkeä saada jakaa niitä ajatuksia ja palautteita joita kehittämistyöstä saa. Rehellisesti jos sanon, niin oli kohtia, kun olin valmis sen äärellä jo jättämään kehittämistyön kesken. Tuntui siltä, ettei tässä ole mitään mieltä, ja saan sellaista palautetta ja ikäviä kommentteja joita en kokenut asiallisiksi, ja jotka menivät välillä aika henkilökohtaisiksi ja persoonaan meneviksi.

Tärkeimpiä keskusteluita ovat olleet keskustelut muiden muutoksentekijöiden ja kehittämistyötä tekevien ihmisten kanssa. Niiden aikana sekä sai jakaa omia tuntemuksiaan, mutta sai myös vahvistusta sille, että löydökset ovat olleet kuitenkin sellaisia, että työtä pitää kuitenkin jatkaa. Itse ajattelen, että tämä vastustus kertoo myös siitä, että olemme olleet jonkun hyvin tärkeän äärellä. En ajattele, että tarkoitus olisi tuottaa mielihahaa, mutta joskus muutos sitä vaatii ja jos toiminnalle on perusteita sitä pitää kuitenkin jatkaa.

Mitä enemmän systeemiseen ja pirulliseen ongelmaan kehittämistyössä halutaan paneutua, sitä tärkeämmäksi näen sen, ettei siihen lähde yksin. Yksin ei toki saa sitä vaikuttavuutta jota yhdessä voi saada, mutta yksin ei myöskään ole omaan ajatteluun ja mahdollisiin myrskyihin tukea. Meitä oli tässä projektissa useita, ja silti myös välillä sokeuduimme omiin ajatuksiimme. Yksin tällaista tapahtuisi varmasti vielä enemmän ja silloin kehittämisen suunta ja sen tarkastaminen olisi vielä vaikeampaa. On kuitenkin tärkeä miettiä, milloin vastustus kertoo väärästä suunnasta ja milloin taas siitä, että siihen suuntaan pitää ehdottomasti jatkaa.

5 KEHITTÄMISTYÖN JOHTAPÄÄTÖKSET

Kehittämistyöni lopussa pohdin paljonkin sitä, mikä on demokratian tulevaisuus, ja millaisia demokratian keinoja me jatkossa käytämme. Toinen näkökulma asiaan on, millaiseksi nykyisen edustuksellisen demokratian päättäjät, ja poliittiset puolueet sen haluavat kehittyvän. Kuten kehittämistehtävässäni huomattiin, ei kyse ole aina siitä ettei kansalaiset haluaisi osallistua, vaan että osallistumista ei sallita, tai sillä ei ole vaikuttavuutta. Kuten aiemmin opinnäytetyössäni sanoin, tämä vaikuttavuus on hyvin merkityksellistä siinä, miten osallisuus ja osallistuminen koetaan.

Tällainen ajattelu tekemisestä ja joukoista on itselle sellainen, jota toivon että myös jatkossa voin olla tukemassa. Ajatuksessa minua viehättää juuri ajatus kansanvallasta, jossa demokratiassa kuitenkin pohjimmiltaan on kyse.

5.1 Suosituksia ja jatkokehittämisen kohtia

Kehittämisprojektini ja lähdekirjallisuuteni valossa jatkossa tulisi huomioida seuraavia asioita. Asiat ovat pääasiassa kirjattu Tuusulan näkökulmasta, mutta uskon, että samatnyyppistä tarpeita on laajemmin kunnissa ja yhteiskunnassa.

1. Mitä osallisuudella todella haluamme saavuttaa?
Kansanvallan kehittämisen lisäksi toivon ja näen tärkeäksi sen, että edustuksellisen demokratian rakenteet lähtevät avoimesti pohtimaan sitä, mitä todella osallisuudesta ja sen tavoista toivotaan. Osallisuus ja eri ihmisryhmien osallistuminen myös edustukselliseen päätöksentekoon ja kunnalliseen kehittämiseen on tärkeä arvo. Se ei kuitenkaan pääse toteutumaan, mikäli päättäjillä ei ole yhteistä ajatusta siitä, mitä osallisuudelta halutaan, ja millaisiin asioihin se toisi myös heidän näkökulmastaan lisäarvoa.
2. Millaisia uusia demokratian malleja olemme valmiit kohtaamaan?
Demokratia laajenee, ja uskon että se jatkaa laajenemistaan erilaisiin tapoihin. Jotta osallisuus kunnassa voisi toteutua, pitäisi päätöksenteon olla valmis ottamaan vastaan myös nämä erilaiset tavat. Uskon, että vaatii paljon sisäistä keskustelua se miten ja millaisia vaikuttamisen ja tekemisen tapoja hyväksytään.
3. Mikä on edustuksellisen demokratian rooli osallistajana tai osallistumisen mahdollistajana?

Itse olen kehittämisprojektin aikana ollut kokoajan enemmän ja enemmän valmis ajattelemaan niin, että edustuksellisen demokratian tehtävä on kuten kohdissa 1 ja 2 kuvasin olla valmis vastaanottamaan osallisuuden muotoja, enemmänkin kuin olla niiden luoja. Yksilöissä on paljon halua vaikuttaa ja tehdä toimia heille tärkeiden asioiden eteen, joten tälle pitäisi antaa myös yhä enemmän tilaa ja mahdollisuuksia. Toki huomaan, että tällainen ajattelu on itselleni hyvin tutu, koska tähän nuorisotyö sen eri muodoissa kunnissa on pitkään jo nojannut. Ajattelen, että jotta tällainen voisi toteutua, voi kunnan rooli olla kannustajan ja mahdollistajan rooli. On tärkeä tuoda esiin erilaisia toiminnan ja kehittämisen muotoja joita kuntalaiset voivat itse tehdä, jotta toiminta ei jää sen takia tekemättä, ettei tiedetä miten niitä voisi tehdä. Toinen kunnan tehtävä on mielestäni mahdollistaa eri ihmisten kohtaaminen, ja sitä kautta auttaa heitä löytämään samoista asioista kiinnostuneita. Tähän varmasti tarvitaan vielä lisää keinoja.

6 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tutkia ja kehittää nuorten aikuisten osallisuutta Tuusulassa heidän kanssaan niin, että tuloksena olisi heidän tarpeitaan vastaavia osallisuuden ja osallistumisen keinoja. Tavoitteena oli sekä luoda malleja joilla osallisuutta nuorten aikuisten osalta voidaan kehittää, että löytää jatkokehityksen tarpeet.

Kehittämistyöni aikana toimintatutkimukselle ominaisesti työn toteuttamisen tavat muuttuivat sekä löydettyjen ja havaittujen tarpeiden, että esteiden mukaan. Kehittämistyön aikana huomattiin, miten ennalta hyvin suunnitellut kokeilut alkoivat näyttää jo ennen toteuttamista mahdottomilta, tai niiden tulokset eivät olleet sellaisia mihin suunnittelussa oli pyritty. Näin ollen nämä muuttuneet suunnitelmat tai kokeilut joiden tulos ei ollutkaan ennakoitavissa, eivät olleet epäonnistumia, vaan tärkeä osa kehittämistyötä. Tästä syystä kehittämistyön nojautuminen juuri toimintatutkimukseen oli toimintaa tukevaa ja sen päämääriä vahvistavaa. Oli tärkeää, että tavoite oli määritelty ja kirkas, mutta prosessi itsessään elävä ja mahdollisti eri ryhmien ja yksilöiden innostumisen ja omatkin kokeilut.

6.1 Onnistumiset ja kehittämiskohteet

Kehittämistyön aikana onnistuin luomaan yhteisöjä, jotka innostuivat eri tavoin vaikuttamisesta, demokratiasta ja sen moninaisuudesta. Erityisen tärkeäksi koen, että opinnäytetyön aikana pystyin todentamaan, että nuoria aikuisia on mahdollista saada mukaan, mikäli aihe osallisuuteen on heitä kiinnostava ja lähtee heistä. Kuten Stenvall (2018) väitöskirjassaan todentaa lasten osalta, on nuorten aikuisten motiivit osallisuuteen hyvin samanlaiset. Sitoutumista myös lisäsi se, että mukaan ryhmiin ja toimintaan pyysi joku toinen nuori aikuinen tai kohtasin itse heidät kehittäjänä kasvotusten. Tämä tukee myös ajatusta siitä, niin lapsilla kuin nuorilla aikuisillakin sitoutuminen osallistumiseen kasvaa, mikäli osallistuminen ja osallisuus lähtevät itse löydettyinä ja kohdattuna, ja liittyvät itselle tärkeisiin asioihin. On myös tärkeä, että nuoret aikuiset kokevat tarpeen osallisuuteen lähtevän heistä itsestään, ei niinkään ulkona annettuna paineena toimia jollain tietyllä tavalla. Osallisuuteen siis myös nuorilla aikuisilla tulisi olla lisää mahdollisuuksia enemmän arkiympäristöissä, ei niinkään institutionaalisina rakenteina (Stenvall 2018)

Onnistumisen käänttöpuolena on myös epäonnistumiset, joiden äärellä työtä tulee vielä jatkaa. Edelleen usea osallisuuden mahdollisuus, erityisesti osallisuudessa edustukselliseen demokratiaan on enemmän institutionaalinen kuin arkiympäristöissä tapahtuva. Tämä näkyy siinä, että myös päätöksentekijöiltä tullut palaute oli sellaista, että nuoret aikuiset voivat osallistua niihin kyselyihin tai kuntalaisiltoihin joita nyt jo järjestetään, ja heidän ajatuksensa selkeästi oli, että jos instituutio luo näitä tiettyjä systeemisä mahdollisuuksia, tulisi kaikkia, myös nuoria aikuisia, tukea enemmänkin käyttämään niitä, kuin etsimään ja löytämään jotain uutta. Kehittämistyöni aikana pohdin paljon sitä, onko peruste tälle sama, kuin nuorten aikuisten osallistumattomuudessa. Päätöksentekijät ovat varmasti hyväksyneet nykyisen järjestelmän, ja pitävät sitä monella tapaa itselleen sopivana, ehkä jopa arkiympäristönään. He ovat kuitenkin itse valinneet edustuksellisen demokratian omaksi tavakseen vaikuttaa, ja löytäneet sieltä itselleen sopivia yhteisöjä. Näin ollen työtä myös demokratian käsitteen laajentamisessa sen kaikkeen merkitykseen, sekä dialogitaitoja edustukselliseen demokratiaan tulisi lisätä, jotta osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet myös edustukselliseen demokratiaan tulisi täysimääräisenä jokaisen käyttöön.

6.2 Tulokset ja niiden hyödyntäminen

Opinnäytetyöni tuloksia tullaan esittelemään niin SitraLab 3-koulutusohjelman kanavilla, että Mihin menet demokratia -tapahtumassa 15.12.2021 Finlandiatalolla osana SitraLab3-ohjelman esittelypistettä. Tapahtuman järjestää Sitra, ja se on Demokratian peruskorjaus -hankkeen päätösseminaari, jossa esitellään myös uutta Sitran Demokratia ja Osallisuus -teemaa. Tähän tilaisuuteen kehittämistyöstäni tehdään video, joka pyörii muiden kehittämisohjelman projektien kanssa alueella, sekä kirjallisia tuotoksia. Olen iloinen, että opinnäytetyöni jo olemassa olevaa tietoa vahvistavia, että uusia löydöksiä voin hyödyntää myös keskusteluissa paikalle tulevien tutkijoiden, kehittäjien ja päätöksentekijöiden kanssa.

Tuusulan kunnan strategiassa vuosiksi 2021 - 2025 (Tuusulan kunta 2021) myös kehittämistyöni jatkotyöstä on nostettu tavoitteisiin, ja näin työ jatkuu kuten sen pitääkin. Opinnäytetyöni kautta erilaiset haasteet on saatu esiin ja niiden ratkaisuja on päästy aloittamaan. Mutta kuten kompleksisen pirullisille ongelmille on tyypillistä, ei näin lyhyellä kehittämistyöllä voi kaikki vielä ollakaan valmiina. Uskon, että myös muille tätä haastetta ratkaiseville kokeiluista on hyö-

tyä, koska opinnäytetyöni on tuonut esiin asioita, joita jatkossa voidaan muualla Suomessa lähteä suoraan ratkomaan. Opinnäytetyöni toimii siis varmasti hyvänä pohjana työlle, joten eri puolella Suomea tehdään, ja tuleekin tehdä.

6.3 Jatkokehitystarpeet

Jotta osallisuus ja mahdollisuus osallistua itselle tärkeiden asioiden käsittelyyn myös edustuksellisessa demokratiassa voisi toteutua, tulee myös rakenteiden hyväksyä erilaiset ihmiset ja kuntalaiset sen osaksi. Systeemiajattelun kautta ajattelen, että juuri ne taustalla olevat arvot, rakenteet ja keskinäiset riippuvuudet tulisi saada esiin, jotta voimme vaikuttaa myös tässä osallisuuden kapeikossa haasteen juurisyyhyn (Colchester 2018)

Pirullisen ongelman, kuten vaikka nuorten aikuisten osallisuuden vahvistamisen äärellä me emme voi jäädä pohtimaan sitä vain rakenteissa joihin jollain tavoilla toivoisimme heidän osallistuvan. Meidän jokaisen jo siinä systeemissä toimivan, sekä uutena siihen tulevan, tulisi pystyä ravistamaan omia käsityksiään eri ihmisten mahdollisuudesta osallistua. Tällä tarkoitan ensinnä sitä, että niiden taustalla olevien rakenteiden auki keskustelun kautta, voisimme itsekin haastaa paremmin sitä rakennetta myös muuttumaan. Suurilta osin kuitenkin, vaikka kunnallinen päätöksenteko pohjautuu yhdessä sovittuihin ja omaksuttuihin tapoihin enemmän kuin lain määrityksiin siitä kuka ja miten voi osallistua. Toinen näkökulma samaan teemaan on, että miten rakenteissa näemme demokratian ja sen mahdollisuudet. Mikäli demokratia nähdään vain edustuksellisena demokratiana, jossa valta annetaan neljäksi vuodeksi tietyille ryhmille äänten mukaisessa järjestyksessä, onkin mahdotonta huomioida ja tukea erilaisia tapoja tehdä demokratiaa ja luoda omia osallistumisen ja vaikuttamisen malleja.

Tätä tekemisen demokratiaa ja myös siitä, ettei rakenteet tällaisena voi luoda juuri osallisuutta vaan enemmänkin sen pitäisi luoda sille mahdollisuuksia toteutua ja osallistua ja tukea kansalaisaktivismia, pohtii paljon myös 4. sektori -tutkimuksen tehneet Mäenpää ja Faehnle (2021). Heidän pitkässä tutkimushankkeessa tultiin lopputulokseen, että instituution tehtävänä onkin kohdata kansalaisaktivismi ja sen erilaiset muodot ja tunnistaa ne oikeina demokratian muotoina. (Mäenpää, Faehnle 2021).

Tällaisessa ajattelussa on sekä Tuusulassa, että valtakunnallisesti vielä paljon tehtävää. Olisi tärkeä sekä avata demokratian käsitettä laajasti, sekä erilaisilla kokeiluilla ja esimerkeillä todentaa, ettei demokratia laajana käsitteenä ole edustukselliselle demokratialle uhka, vaan se on

mahdollisuus. Uhaksi se toki muotoutuu, mikä edustuksellinen demokratia ja sen rakenteet ei halua sitä nähdä, ei suostu sen kanssa oikeaan dialogiin tai pitää sitä lähtökohtaisena vääränä tapana vaikuttaa. Tällöin on kuitenkin tärkeä miettiä, mikä sen edustuksellisen demokratian tulevaisuus tällaisena on? Onko mahdollista ajatella, että vaikka viime kuntavaaleissa 2021 tapahtunut tilanne, jossa osassa Tuusulan kunnan äänestysalueita äänestysprosentti oli alle 50 prosenttia, on demokratiaa? Tai että valta on silloin saatu kansalta, jolla perusteella sitä valtaa perustellaan? Mielestäni näin ei ole, vaan kehittämistyöni ja aikaisempien tutkimusten perusteella näyttää selvältä, että jos haluamme todella muutosta, tulee ei vaan nuorten ja nuorten aikuisten vaan myös aikuisten ja päätöksentekijöiden demokratiatietoisuuteen panostaa, ja pysyä osoittamaan, että kansalaistoiminta myös edustuksellisen demokratian ulkopuolella tai demokratian osana ei ole vain uhka. Tämä vaatii sekä lisää tutkimusta, että myös valtakunnan tasolla päätöksenteossa mukana olevien haastamista tähän keskusteluun.

6.4 Minä kehittäjänä ja kehittäjän rooli

Tämän kehittämisprojektin alussa olen huomannut, että luontaisesti olen selkeästi yhteisössä kehittäjä. Näin heti tärkeänä luoda ympärilleni yhteiseen suuntaan katsovan tiimin, joka on valmis sitoutumaan työskentelyyn. Tällainen tapa aloittaa uusi projekti vie enemmän aikaa ennen kuin projektia voi edes kutsua projektiksi, mutta olen aikaisemmin johtamistani kehittämissankkeista ja myös asiakaslähtöisistä palvelumuotoiluista oppinut, että ilman tätä ei prosessi suju jouhevasti, vaan saatamme törmätä kovinkin haastaviin tilanteisiin ryhmän sisällä. Uskon sen johtuvan merkityksestä tai sen puutteesta, mikäli sitouttamista yhteiseen tekemiseen ei ole tehty.

Itsestäni olen oppinut myös sen, että kun näen toiminnassa näitä yllä esittämiäni merkityksiä, otan helposti vetäjän roolin projektissa. Itseni kautta olen myös oppinut, miten valtavasti energiaa ihmisestä löytyykään, sekä mahdollisuuksia ideoita, jos kaikki ovat mukana vapaaehtoisesti ja omasta halustaan.

Tällaisen kehittämistyön vetäjänä koen tärkeänä myös kyvyn innostaa ja innostua. Kuten opin näytetyöstäni näkee, ei kehittämistehtävä sujunut kuten sen piti alkuperäisen suunnitelman mukaan sujua. Jouduin luopumaan suunnitelluista kokeiluista, koska joko ne jo alkujaan vaikuttivat toivottomilta, tai kesken toteutuksen joku taho vetäytyi. Jotenkin se oma halu päästä kuitenkin kehittämistyössä eteenpäin, ja eri ihmisten kanssa käyty keskustelut kuitenkin ajoivat

aina pohtimaan jotain muuta reittiä. Kehittämistyössä on jo tähän mennessä ollut mukana kymmeniä ja taas kymmeniä ihmisiä, joista suurimman osan kanssa he ovat olleet pieniä mutta tärkeitä osia tätä matkaa. Suurta osaa en ole myöskään koskaan ennen nähnyt, enkä ole törmännyt heihin sen jälkeenkään. Olen jokaiselle heistä valtavan kiitollinen, että he ottivat hetken aikaa ja antoivat sen minulle kertoen omia ajatuksiaan demokratiasta, päätöksenteosta ja sen esteistä.

Kuten jo aiemmin olen todennut, valmista ei kehittämishankkeen aikana tullut. Mutta paljon jäi ajatuksia, joista aion itse jatkaa täällä, ja toivon että joku muukin jossain joskus uskaltautuu tämän tyyppiseen projektiin, ja lähtee pohtimaan, vaikka aiemmin esittämiäni jatkotutkimusten ja kehittämisen ideoita. Edustuksellinen demokratia on ainakin tämän tutkimusmatkan perusteella osoittanut, että niitä peikkoja ja kapeikkoja siellä on, ja uskon että vaan tukemalla erilaisia ihmisiä ottamaan rooliaan kansanvallasta ja vahvistamalla jokaisen uskoa siihen, että voi vaikuttaa, ne kapeikot eivät koskaan poistukkaan.

LÄHTEET

- Aaltonen Tapio & Ahonen Pirjo & Sahimaa Jaakko 2020. Johda merkitystä. Alma Talent. Liet-
tua: Balto Print
- Colchester Josh 2018. Viheliäisten ongelmien ratkaiseminen systeemiajattelulla. Blogikirjoi-
tus. Sitra. <https://www.sitra.fi/blogit/viheliaiset-ongelmat-systeemiajattelu/>
- Erätaukosäätiö. Mikä erätauko? <https://www.eratauko.fi/mika-eratauko/>
- Heikkinen Hannu L.T & Huttunen Raimo & Moilanen Pentti (toim.) 1999. Siinä tutkija missä
tekijä - toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä. Atena
- Hyssälä Liisa & Backman Jouni 2018. Kansanvallan peruskorjaus. Kaikki voimavarat käyt-
töön. Sitra
- Kohtaamo-hanke. Mikä on Ohjaamo [https://www.ely-keskus.fi/web/kohtaamo/mika-on-oh-
jaamo-](https://www.ely-keskus.fi/web/kohtaamo/mika-on-oh-
jaamo-)
- Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilötys. Tampere. Vastapaino
- Lewin, Kurt 1946. Action research and minority problems. New York. Harper & Row
- Mustajoki, Arto 2020. Väärinymmärryksiä. Miten voisimme puhua ja kuunnella paremmin. Tal-
linna. Gaudeamus
- Mäenpää Pasi & Faechnle Maija 2021. 4. sektori. Kuinka kaupunkiaktivismi haastaa hallinnon,
muuttaa markkinat ja laajentaa demokratiaa. Tampere. Vastapaino
- Nuorisolaki. Oikeusministeriö <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>
- Ohjaamon perusteet. TEM:n esitteet 6/2018. Työ- ja elinkeinoministeriö [https://tem.fi/docu-
ments/1410877/2934378/Ohjaamotoiminnan+perusteet](https://tem.fi/docu-
ments/1410877/2934378/Ohjaamotoiminnan+perusteet)
- Ojajärvi Anni & Tuomisto Topias & Olkkonen Jussi & Tikkanen Saana 2020. Suomalaiset kansal-
lisvaikuttajina. Helsinki. Sitra
- Ramstad Elise & Alasoini Tuomo (toim.) 2007. Työelämän tutkimusavusteinen kehittäminen Suo-
messä. Lähestymistapoja, menetelmiä, kokemuksia, tulevaisuuden haasteita. Tykes, raportteja
53. Helsinki. Työministeriö
- Runco Mark A. & Pritzker Steven R 2011. Encyclopedia of Creativity. Academic Press inc.
- Stenvall, Elina 2018. Yhteiskunnallinen osallisuus ja toimijuus: Lasten osallistuminen, kansa-
laisuus ja poliittisuus arjen käytäntöinä. Tampere: Tampere University Press.
- Sitra Lab 3 - Demokratian kapeikot [https://www.sitra.fi/hankkeet/sitra-lab-demokra-tian-ka-
peikot/#ajankohtaista](https://www.sitra.fi/hankkeet/sitra-lab-demokra-tian-ka-
peikot/#ajankohtaista)
- Suomen perustuslaki. Oikeusministeriö <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Tiihonen Paula & Harisalo Risto (toim.) 2007. Monen monta demokratiaa. Eduskunnan tule-
vaisuusvaliokunnan taustajulkaisu 3/2007. Helsinki. Edita Prima
- Toikko Timo & Rantanen Teemu 2009, Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere. Tam-
pereen yliopistopaino

Tutkiseettinen neuvottelukunta 2012. HTK-ohje https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/fi-les/Htk_ohje

Tuusulan kunta kuntastrategia 2021 - 2025 <https://web.tuusula.fi/kuntastrategia/>

Tuusulan kunnanvaltuuston kokous 4.10.2021 pöytäkirja https://tuusula.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Valtuusto/Kokous_4102021

Vartiainen Pirkko & Raisio Harri 2020. Johtaminen kompleksisessa maailmassa. Viisautta pirullisten ongelmien kohtaamiseen. Viljandi. Gaudeamus.

LIITTEET

Liite 1

2 kysymystä 17–29-vuotiaille

Tämän kyselyn kahdella kysymyksellä halutaan selvittää mitkä asiat vaikeuttavat 17–29-vuotiaiden arkea. Mikä arjessa närästäää tai vituttaa? Mitä asioita halutaan muuttaa?

Kyselyyn vastataan nimettömänä ja siinä on vain kaksi kysymystä. Vastauksiin etsitään ratkaisuja perustettavissa nuorten ryhmissä ja tulevissa tapahtumissa. Kyselyn päätteeksi voit ilmoittautua mukaan ratkaisemaan kyselyssä esiin nostettuja ongelmia. Jättämiäsi yhteystietoja ei yhdistetä kyselyn vastauksiin.

Kysely liittyy Sitra LABin hankkeeseen [Nujerretaan demokratian peikot](#), jossa etsitään vapaaehtoisten nuorten aikuisten kanssa uudenlaisia ratkaisuja osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseen. Anonyymejä vastauksia voidaan hyödyntää myös opinnäytetyössä.

Lisätiedot: Tuusulan kunnan ohjaamopalvelupäällikkö Jaana Kellosalmi, 040 314 2217, jaana.kellosalmi@tuusula.fi.

1. Mikä Tuusulassa vituttaa?

Mitkä asiat aiheuttaa sulle närästystä Tuusulassa, ja vaikeuttaa sun arkea? Mikä ei toimi, ja minkälaisia muutoksia meidän pitäisi yhdessä tehdä?

2. Mitä pitäisi tapahtua jotta ei vituttaisi niin paljon?

Jos osaat sanoa millainen muutos tai kehitys asiaan tarvittaisi jotta Tuusulassa oli kivampi elää, kuulisimme siitä mielellämme. Vastauksesi ei tarvitse olla valmis suunnitelma, vaan toive tai idea paremmasta olisi meille tärkeä kuulla.

Kyselyn kautta tulleita vitutuksen aiheita lähdetään oikeasti kehittämään, tervetuloa mukaan!

Haluaisitko sä olla mukana tekemässä muutosta, ja/tai viemässä asiaa eteenpäin päättäjille? Jos ajattelet, että voisit olla mukana, jätä alle yhteystietosi niin ilmoitamme sinulle kun jatkotyöstö alkaa. Pääset siis heti alusta asti mukaan ryhmään joka on tärkeä osa muutosta.

Yhteystiedot

Jätä tähän nimesi, puhelinnumero ja sähköposti. niin lähetämme sinulle lisätietoja.

Jättäessäsi yhteystietosi et sitoudu mihinkään, laitamme sinulle ainoastaan lisätietoja ensimmäisestä tapaamisesta. Yhteystietojasi ei myöskään käytetä mihinkään muuhun tai liitetä aiempiin vastauksiisi.